

POŠTNINA PLAČANA V GOTOVINI

vigred

ŽENSKI LIST

1932

Iz uredništva in uprave

J. Thaler. Vaša pošiljatev je po dolgih ovinkih prišla na uredništvo »Vigredi«. — Pravi naslov je: Uredništvo »Vigredi«, Ljubljana, Vzajemna zavarovalnica, Masarikova cesta 12. Vaših šestero pesmi ni mogoče objaviti, ker so po vsebini in obliki prešibke. Lahko jih pa seveda rabite ob raznih prilikah kot deklamovanke, zlasti ker je v njih precej izrazov iz Vašega narečja. Tudi črtica »Rože v jeseni« ni za objavo. Prav lepe pozdrave Vam vsem!

A. Galetova. Potrjujemo prejem Vaše pošiljatev. Pesem bo počakala primerneга praznika. Veselilo nas bo, če nam pošljete še kaj od svojih proizvodov, ker ta gočovo ni prvi. Pozdrav!

Dušica. Prejeli smo po g. župniku poslani prizorček za dekliske odre. Prav lepa hvala! Porabili ga bomo, saj je vedno dovolj povpraševanja po takih stvareh? Kdaj pa pošljete še druge obljubljene stvari »Vigredi«? Kakor vidite, iger »Vigred« ne pri- naša. Ostale črtice od prej objavimo v primernem času. Pozdrave vsem!

Karla H.: Na Vašo željo smo Vam sestavili program za prosvetni večer v bližini Vseh svetnikov in božiča. Ker želite približno za izpolnitev dveh ur, Vam pošiljamo različno snov.

Za vse svete: 1. Pesem: Verne duše. 2. Citanje: Izpovedi sv. Avgušтина: Smrt svete Monike. 3. Deklamacija. 4. Pravlјica: Botra Smrt (Grimm) Mrtvaška srajca. Znanilci smrti. ((Pripovedovanje). 5. Dramatični prizor iz Mlinar in njegova hči. 6. Silvio Pellico: »Moje ječe«, poglavje 48. 7. Prizor iz »Sirota«, Vigred 1925. 8. Prizor »Kako umira mama«, Vigred. 9. Citanje: »Župnik iz

cvetočega vinograda« (Leontinina smrt). 10. Requiem (godba), Mozart, Brahms. 11. Ski-optične slike: Nagrobni spomeniki, spomeniki padlim vojakom.

Za božič: 1. Božična pesem. 2. Božična igra (v dveh zvezkih Dekliškega odra). 3. Citanje: Selma Lagerlöf: »Kristusove legende«, četrt ure. 4. Božič v gozdu. Domoljub 1925 ali 1926. 5. Pravlјica: A. Krane: »Grda deklica«, Orlič. Pripovedovanje. 6. Božične deklamacije. 7. Citanje: »Jožef, zvesti, ben David«, Vigred. (Odlomek rojstva). 8. Marga Thomé: »Božične legende«, Domoljub 1928 in 1929. (Citanje.) 9. Božične kompozicije.

Zabavna snov za Marijine vrtce, igrice, prizorčki, deklamovanke, družabne igre, igre z žogo se dobe pri upravi Vigredi, Ljubljana, Vzajemna zavarovalnica. Prva zbirka, namenjena za na prosto, je deloma tudi uporabna za dvorano, druga pa je mišljena bolj za zaprt prostor. — Na razpolago je tudi ves potreben material za proslavo materinskih dni. — Istotako tudi deklamacije za kongregacijske proslave. — Ker je bilo veliko povpraševanja po vsem tem, je prevzela razpošiljanje uprava Vigredi. Naročajte!

Svetinov Martin. O priliki porabimo, Vaše druge zahteve pa ne vemo, če bomo mogli vpoštevati.

Mařenka. Vašo celotno pošiljatev smo prejeli. Hvala! Oceno priobčimo drugič. Pozdrav!

P. P. Belgrad. Po g. Selmi poslano smo prejeli in priobčimo.

Vsem sotrudnicam in sotrudnikom. Prosimo potrpljenja! Vse pride na vrsto ob svojem času.

Naš Rožni dom v novembru

F. G.:

V pozni jeseni.

Potem, ko so spravili še repo in korenje, so se naše gospodinje nekoliko oddahnile od poletnega dirindaja. Če bo Bog dal v novembru lepe dni, bodo že šli grabiti listje; tudi bodo hodili možaki v gozd in bodo navozili polna dvorišča drv, ki jih bo treba žagati in cepiti in pa hoje, ki jo bo treba razsekati in povezati v butare.

Tako naporno pa vendar ne bo treba več venomer hiteti. Naše gospodinje se bodo spet vrnile v svoje pravo kraljestvo, v kuhinjo in k družinam. Kako

težko jih že pričakujejo! Saj so mnogokje na slovenski zemlji precejšnji gruntje, pa v sedanjih gospodarskih stiskah ne zmorejo več poslov in se zato ubijata gošpodar in gospodinja sama s polodraslimi otroki vred. Najmanjši pa, za šolo še premajhni, so sami sebi za varuhe in se lačni in umazani preganjajo okrog hiše in sedaj v pozni jeseni še prezebajo pozno v večer, ko odrasli pulijo surovino ali jo spravljajo v zasnifice. Saj je le premnogokrat res, kot za šalo pravijo, da gospodinje naštevajo delo: živina in polje in to in ono in še otroci. Res je žalostno, da morajo poleti biti mnogokje otroci zadnji!

(Nadaljevanje na 3. strani ovoja.)

Vigred

LETO X ~ V LJUBLJANI, 1. NOVEMBRA 1932 ~ ŠTEV. 11

Amalija D.:

Močnejša.

Odkar je posestnik Eržen svoji sestri Zefi odpovedal botrinstvo za njenega drugega otroka, je bila Zefa zelo huda nanj. »Pa če bi bil tudi desetkrat semenj v mestu, bi moral biti Joža vseeno boter«, pri tem je ostala teta Zefa. Joža pa je ostal pri svoji trditvi: »Če hoče Zefa kuhati svojo trmo, pa naj jo! Če noče uvideti, da sem bil res in resnično zadržan, potem ji ne morem pomagati, pa če je tudi ni več v hišo.«

Pa vendar bi bilo zelo dobro, da bi prišla Zefa večkrat v bratovo hišo. Pred enim letom je Joži umrla žena in mu zapustila petero otrok, od petih do štirinajstih let. Od tedaj je imel že dve gospodinji, ki pa nista znali dobro gospodinjiti. Teta Zefa je videla slabo gospodinjstvo, saj je stanovala prav nasproti, kot žena in gospodinja pri Kovaču. Vse je videla, kar se je pri Erženu godilo, a od tedaj ni več prestopila praga bratove hiše.

Pa tudi ni prišla, ko je čez leto in dan Joža pripeljal otrokom drugo mater, Urbanovo Rezo. Joža jo je prišel osebno vabit k temu družinskemu prazniku, a Zefa je odgovorila, kratko kakor je bila njena navada: »Prav tisti dan nimam časa.« Pa ji je mož prigovarjal: »I, Zefa, pa bi le šla!« na kar pa mu sploh ni odgovorila.

»Nič si iz tega ne stori!« je rekel Joža svoji mladi ženi, da Zefa ni hotela priti na najino svatbo; jaz jo poznam to našo Zefo, saj je bila vedno taka. Pozdravljali se bomo, sicer se pa midva ne bova brigala zanjo, ona naj naju pa tudi pri miru pusti.« A Reza je vedno na tihem upala, da bo s svakinjo sčasoma vendar sklenila mir. — — —

Bilo je prvo soboto popoldne po poroki; po vsej vasi so pometali okrog hiš in po dvoriščih. Teta Zefa, ki je imela še tri majhne otroke, je sama pometala pred hišo in po dvorišču. Za to je bila Zefa vedno natančna. Ko je nametla smeti na kup, je pobrala vse v košaro in odnesla na gnoj zadaj za hišo. Ta dan pa je v velikem loku zametla vse skupaj na drugo stran ceste, pred Erženovo hišo. »Tako,« je rekla, ko je zadnji kamenček odletel na drugo stran in tudi pogledala ni proti bratovi hiši.

Tam sta prišla Lojze in Lena, najstarejša, z dvorišča, da bi pometla še cesto. »Ti, teta Zefa je vse smeti zametla na našo stran,« je rekla Lena. »Potem bo dobila tudi vse nazaj«, je rekel Lojze in — fr, fr — so letele smeti čez cesto. Otrokoma je bilo to v ne malo veselje. Ko sta prišla v hišo, sta takoj povedala dekli. »Prav sta naredila, le mami še povejta!« jima je ta pritrdila.

Toda nova mati nad tem ni imela veselja. »Ne otroci, to ni prav, kaj takega ne smemo nikoli storiti! Kar pojdiva in poberita vse in odnesita na gnoj, potem pa dobita vsak velik kos štruce.« Otroka sta ubogala, četudi nerada, a pobrala sta vse in odnesla, kakor je bila mati ukazala. Pa je še prišla mati pogledat za njima in je še pospravila tu pa tam. »Vse stori, kar moreš,« ji je rekla mati, ko ji je pravila, kako je z Zefo, »le, da boste v miru živeli.« To je tudi ponovila, ko je prišla prvič hčer obiskat na novem

domu. Te materine besede so stale pred Rezo, ko se je pripogibala za smetmi in kameni ter si ni mogla predstavljati, kako je bilo, ko so prej frčali kameni in smeti med obema hišama. Prihodnjo soboto je prigovarjala otrokoma s toplimi besedami, naj samo lepo pometata pred hišo, vse drugo pa naj pustita pri miru.

Prihodnji teden je imela Reza svoj god. Povabila je nekatere svoje prijateljice popoldne na kavo. Pri tem pa je imela še poseben namen, povabila je tudi svojo svakinjo, teto Zefo, kakor so jo navadno imenovali. S posebno prijaznostjo je odšla k teti Zefi, da jo povabi na kavo. Teta Zefa je sedela pri peči z najmanjšim v naročju. Njen mož je sedel pri oknu in je Rezo gotovo že videl, ko je prihajala, kajti Zefa se je komaj ozrla, ko je Reza vstopila. Hitro je povedala, čemu je prišla. »Ne hodim po vasi,« je odvrnila Zefa kratko. »Tudi jaz ne,« je odvrnila Reza, »le vse sosede sem povabila, pa sem mislila, da boš tudi ti voljna priti.« — »Ne, ne,« je rekla Zefa in Reza je pozdravila in odšla. Ves teden pa je pričakovala, da bo Zefa le prišla, — pa ni.

Vse prihodnje tedne, vsak dan, kadar je Reza srečala Zefo, jo je prijazno pozdravila, pa pridejala tudi še prijazno besedo. »Mm,« je bilo vse kar je dobila za odgovor, le ob sobotah niso več letele smeti in kamenje pred Erzenovo hišo.

Zefini otroci pa so se dan za dnem hodili igrati na Erzenovo dvorišče. Reza je znala pripravljati izvrsten domač sir. Prihodnjo soboto je Zefa prav zgodaj že pometala okoli hiše, oba otroka pa sta bila na sosedovem dvorišču. Reza je vedela še iz prejšnjih časov, da ima Zefa sir posebno rada. Zato je zavila njenemu fantku veliko kepo sira v čist bel papir. »Gotovo bo vesela, četudi ne bo pokazala,« si je mislila Reza, »prav gotovo pa sirota sama pod svojo trmo največ trpi.« Ko pa je šla čez nekaj časa po opravih skozi kuhinjo, je videla, da leži zavitek prav tako, kakor ga je fantku zavila, na stopnicah. Tedaj je čutila, da je nekaj vročega zaplalo v njej, kakor sovražstvo je bilo. Pa se je spomnila, kako jo je župnik zadnji prvi petek vprašal: »Ali nimate kakega sovražstva?« in kako je z mirno vestjo lahko odgovorila, da ne in je prav zato hotela tudi v naprej tako pred Bogom odgovarjati.

Zefa je imela najlepši vrt v vasi in nihče ni imel tako zgodnje solate in tako lepih kumar kot ona. Ko so sadike pri njej tako lepo rastle, je prišla nekega dne Reza k nji in jo je zaprosila: »Naše sadike so še tako revne, ali bi mi hotela dati vsaj nekaj, da ne bomo z vsem tako pozni?« — »Zakaj ne,« je rekla Zefa in kar videlo se ji je, kako se ji dobro zdi, da se more postaviti s svojimi sadikami. Pa je izruvala še nekaj cvetičnih sadik in jih je podala Rezi čez ograjo. Od tega dne je poleg pozdrava izpregovorila tudi še kakšno besedo s svakinjo — a mimo brata je šla slej ko prej brez besede.

Reza je tudi sama vzgojila precejšnjo množino sadik, zlasti pa ohrovta, da so ga v jeseni prav veliko pridelali. Ko so ga na vozu pripeljali domov, je rekla Zefinemu fantu: »Naloži na svoj voziček ohrovtovih glav, pa jih pelji mami!« In ohrovt ni prišel nazaj, kakor sir spomladi. — — —

Zima je bila huda in vodnjak na gornjem koncu vasi pri šoli, kjer je Zefa dobivala vodo, je zamrznil. Erzenovi pa so imeli pipo, prav v veži. »Pridi k nam po vodo!« je rekla Reza Zefi mimogrede popoldne. In lastnim očem ni verjela, ko je proti večeru res prišla Zefa s škaфом kar v vežo, dočim prej ni hotela prestopiti niti praga.

Drugi dan pa je prišel njen mož po vodo. »Zefa ne more prav,« se je opravičeval, »včeraj nisem niti videl, da je šla sama po vodo, sicer bi je ne bi pustil.« — »Naša dekla bi ji bila vsak dan v kuhinjo vode nanesla,

pa mi ne privošči nobene besede.« — »Saj jo poznaš,« je odgovoril svak, »a sicer je pa Zefa vendar najboljša žena.«

Ni še preteklo osem dni, ko je pozno ponoči potrkalo pri Erženovih na okno. »Kdo je?« je vprašal Eržen. »Ali imate kaj čaja doma?« je odgovoril Kovač in je še pristavil: »Pred pol ure smo dobili dvojčke in Zefi je zelo slabo.«

Oba Eržena sta vstala in odšla pomagat h Kovačevim. Drugi dan pa so nesli dvojčka h krstu in oba Eržena sta bila botra. Od tedaj pa ni noben prepir več razdril lepe harmonije med sorodniki in sosedu.

La.:

Kaj je storil Slomšek za slovensko ženo.

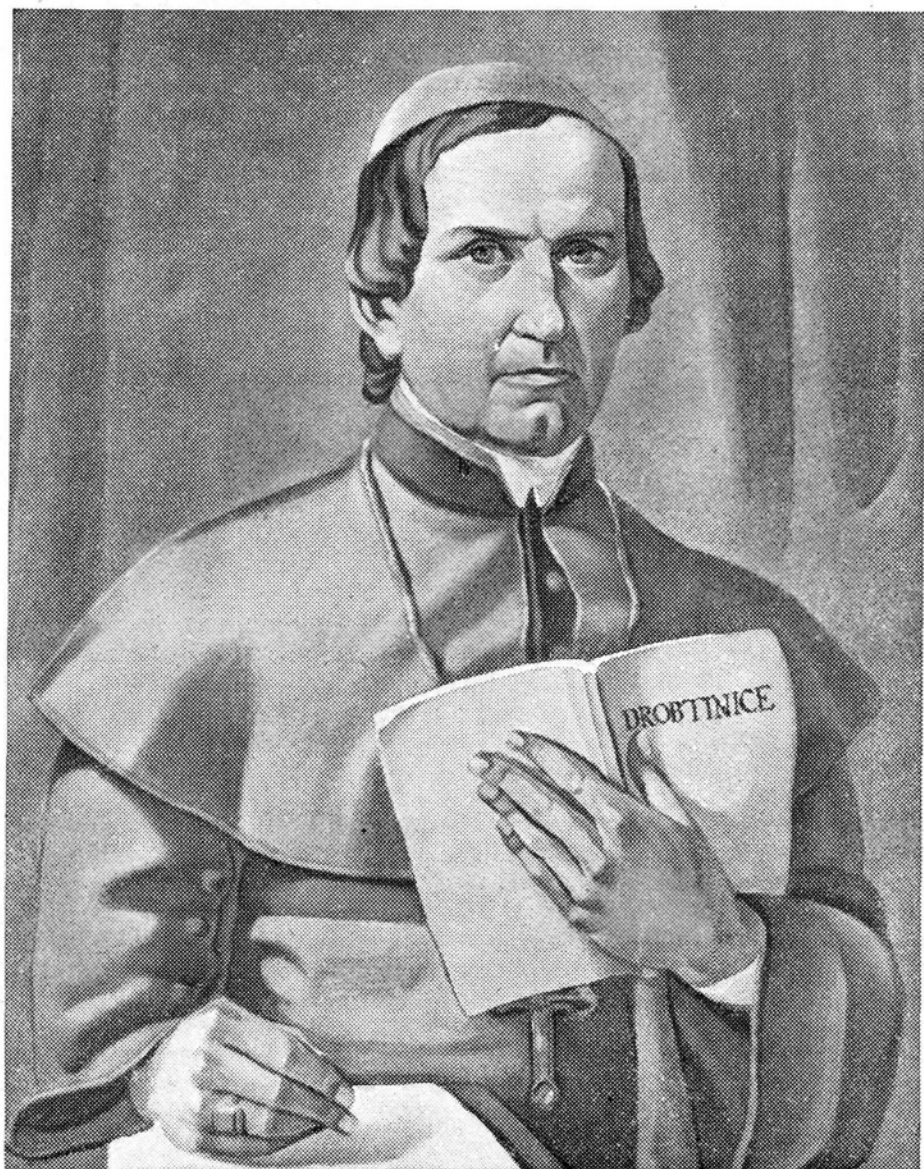
(Nadaljevanje.)

Vse to delo v nedeljskih šolah pa Slomšku še ni zadostovalo. Vedel je dobro, česa ljudstvo potrebuje za svojo izobrazbo in je zaradi tega snoval in delal vedno nadaljnje načrte. Kolikor pa je bilo teh načrtov, v nobenem ni manjkalo tudi načrta za izobrazbo deklet in žena. Kot kanonik je izdal dve molitveni knjigi »Angel molitve« in »Sveto opravilo za šolarje«. Vsaktera je doživela 5 izdaj.

Dobro je vedel, da je s svojim poljubnim pisanjem zajel že lepo število slovenskega ljudstva; želel je ustanoviti »Društvo za izdajanje dobrih slovenskih bukev«, pa mu deželna vlada tega ni dovolila. V nadomestilo je začel izdajati leta 1846 »Drobtinice«. Našel je novo pot, da je mogel priti do svojega ljudstva. Prvič so izšle »Drobtinice« za novo leto 1846 »Učitelam ino učencam, starišam ino otrokam v podvučenje ino za kratek čas«. V uvodu piše: »Dolgo sim že želel ino premišloval, kako bi Slovenci pošteno omizje naredili, na tajisto duhovskih darov polagat, katerih pridne Ljublanske novice kakorkolj skrbne za srečo dežele, zato na svojo slavno mizo ne jemljejo, ker bi jim bile preduhovske. Sklenil sem torej za to leto mizo pogerniti ino drobtinc za pokušnjo nanj naložiti, ki jih vsmim dobrim prijatelam ino domorodcam priporočim, naj jih pokusijo ino presodijo, ali kaj veljajo ali ne. — Imajo naše dni svoje omizje zdravniki za ozdravo ljudi — sodniki za pravice dežele — rokodelci in kmetje za živinsko rejo ino obdelanje polj; tudi godci imajo svoj dnevnik, v katerim se pogovorijo, kako bi jim strune bolj vbrano pele; ali ni nam učenikam duhovskim ino šolskim, starešam in oskrbnikom tudi potreba pogovoriti se, kako bi to slovensko prav oskrbeli nar potrebnej reči, ki so h veči časti božji, nam h časni sreči ino dušam v večno zveličanje.«

Nobena slovenska knjiga nima za slovenski razvoj zlasti na štajerskem toliko zaslug, kakor ravno »Drobtinice«. Čitalo jih je vse. V najimenoitnejši slovenski palači so bile tako priljubljene, kakor v koči trpečega siromaka. Se je pa Slomšek tudi potrudil, svojim ljubim Slovencem kaj dobrega podati, kakor sam pravi »— nekoliko drobtinc duhovske hrane, ki so iz moje ino iz tujih krušenc pobrane, de se ne zgubijo ino ne potratijo, ampak ohranijo za vsakdanje potrebe«.

Vsakemu stanu je hotel ustreči. »Želim vam ustreči, predragi gospodje šolski, ako vam nekoliko nauka za šolo pokažem, ino nekaj resničnih prigodb, pa malo pravlic zdravno povem. Nadjam se, da mi ne bote zamerili, vi očetje ino matere, gospodarji ino gospodinje, ako vam za novo leto povem, kako bi naj otroke v strahu božjem redili, kako pošteno za svojo družino skrbeli... Pa tudi pesternam per zibeli, tericam, predicam ino perilam bi se

rad vslužil, naj bi tak hude ne bile, kakor imajo staro navado, ampak raj čedne pesmice pele. Tudi pesmica lepa je božji dar; naj vam bo torej mar lepo popevati. Nekoliko novih pesem vam torej za novo leto podarim.»

Vsebina »Drobtinic« je bila zelo zanimiva. Nas posebno zanima to, da je skoro, če ne čisto vsako poglavje namenjeno tudi ženi. Ta poseben poudarek ima zlasti prvi letnik 1846. Takoj prvo poglavje govori o Hani, v drugem je lepo opisana dobra in slaba gospodinja, v tretjem zopet Lenka, kmetsko dekle, ki se je pet let ponujala v zakon. To poglavje jasno pokaže, kako slab vpliv ima slaba žena. Zelo dobro je tudi opisana priprava dekleta za zakon. Četrto poglavje govori o zanikrnosti v službi božji, o slabi vzgoji otrok in poudarja, da je dobra, kakor slaba vzgoja odvisna od matere. V nadaljnjih poglavjih pripoveduje: o prvem svetem obhajilu, kako se je treba

pri bolnikih obnašati, prošnja gospodarjem in gospodinjam, kako naj skrbe za dobre razmere v družinah. Pozabil tudi ni pesmic za dekleta. Zelo zanimivo je vzgojno ogledalo za šolsko in domačo vzgojo otrok. Označuje 15 pglavitnih grehov pri otroški vzgoji, naslavlja 7 prošenj materam in očetom, kjer dobesedno pravi: »Hudobni otroci so krvava šiba slabih staršev.«

V tem letniku je tudi »Gerlica slovenskih pesmi«, to je zbirka pesmi, ki jih je po večini Slomšek sam zložil, kakor: Anica in piščeta, Bog za vse skrbi, Po svetu angel hodi, Mlado jagne, Predrzna ptičica, Zapuščena sirotica itd. Vmes je tudi več pozdrav, ki pa najbrž niso Slomškove. V »Drobtinica« tega leta so tudi še pesmi: Predice, Večerno solnce, Kje je ljubi Bog doma, Kje sem doma itd., ki so se vse, zlasti pri ženskah zelo udomačile in so jih do 90 let uporabljale matere, pa tudi šole za deklamovanje.

Za drugo leto 1847 je pridobil »Drobtinica« več drugih sotrudnikov, zato tudi niso tako v Slomškovem duhu pisane, kakor letnik 1846. Vendar ni pozabil ogledala za domačo vzgojo otrok, zapovedi za učenje in zdravje, kar vse je zlasti veljalo materam.

V letu 1848 pa Slomšek ni mogel »Drobtinica« več sam urejevati, ampak jih je prepustil svojemu dotedanjemu sotrudniku Vodušku. Ohranil pa si je še tudi nadalje vpliv nanje in je tudi sam, kolikor mu je dopuščal čas, sodeloval. Zlasti pesmice so tudi v tem letniku najbrž izpod njegovega peresa. Zanimiv je zlasti dvogovor skrbne matere in otrok v soboto zvečer.

»Drobtinice« so doživele 20 letnikov. Leta 1869 pa so prenehale. V letu 1887 so se po dr. F. Lampetu zopet poživile, a so potem čez nekaj let prenehale za vedno. Bile pa so to knjige, ki so si utrle pot do zadnje gorske vasi in so napravile zlasti med preprostim ljudstvom in ne nazadnje med ženstvom toliko dobrega, kakor doslej še nobena knjiga.

Ker so sovražniki Cerkve in vere delovali v raznih društvih, se je tudi Slomšek v obrambo hotel poslužiti enakih sredstev. Ustanavljati je začel cerkvene bratovščine in društva. Med prvimi je bila »Družba devic«, ki naj bi utrdila dekleta v čednostih. Saj so ravno ona v največji nevarnosti, da izgube poštenje in dušni mir.

Zelo je čislal Slomšek »Družbo žen«. Osnovel jo je v Šent Andražu in pozneje v Mariboru. Njen namen je bil, zbirati krščanske žene, jih vnemati za versko življenje in jih nagibati k dobrim delom. Posebno naj bi skrbele za zapuščeno mladino. Mariborska »Krščanska ženska zveza« je že od tedaj in tudi še sedaj bujno cvete. Izpodbudila je na stotine vrlih žen k dobrotljivosti in raznovrstnim čednostim, a z njimi je rešila pogube stotine zapuščenih otrok.

Ustanovil je tudi bratovščino sv. Cirila in Metoda za zedinjenje razkolnih Slovanov s katoliško cerkvijo. Kako je znal za to bratovščino navdušiti je dokaz to, da je ta družba ob njegovi smrti štela že 150.000 udov.

Znano je, da je po njegovem nasvetu bila leta 1851 osnovana družba sv. Mohorja, ki je v teku dolgih let izdala že celo vrsto knjig, zlasti tudi za žensko izobrazbo.

Veliko si je Slomšek prizadeval za lepoto hiš božjih. Kjer je le mogel je opominjal duhovščino in vernike, zlasti pa ženstvo, naj skrbijo za snažne in dostojne cerkve. Še kapelice na polju in križi ob potih, naj bodo lepi in spodobni. Zlasti te je izročil v varstvo ženam in dekletom. Dvajset novih cerkev je sam blagoslovil in posvetil in je zanje tudi žrtvoval kolikor je največ mogel.

»Malo govoriti — veliko delati — vse pretrpeti« to je bilo Slomškovo geslo. Pa je tudi res v svojih spisih, pridigah in govorih znal najvažnejše povedati tako kratko, tako jedrnato, kakor bi nizal pregovore. Vse to pa je storil s tako ljubeznijo in milino, da ga je ljubilo vse staro in mlado in

se ni bal nihče pogovarjati se ž njim. Njegovo življenje je bilo en sam delavnik, pokoja in odmora ni poznal. Praznik je hotel obhajati šele v večnosti. Saj je sam tako lepo zapel:

Pač je potreba nam zlatega časa,
ne zamuditi, ne ur, ne minut.
Nikdar raztrgati zlatega pasa,
vsaka minuta je večnosti ud.
Casa nam malo je Stvarnik odločil,
naj bi spoznali, kak drag je za nas.
Casa nakupit je z dobrim naročil,
večnosti cena sedanji je čas.

(Konec prihodnjič.)

Beloglavec Draga:

Tolažba.

*Krizanteme venčajo drago gomilo;
lučke krog kamna sijejo milo...
V črno zemljo temno strmiš
in kloneš glavo in se solziš:
»Grob ozek krije ljubezen vso?
Šla je od nas; brez nje je hudo.«
»»Glej, sladke cvetke ji v vencu cvetò,
niso cvetele v življenju tako;
lučke svetlejšje zdaj ji gorijo,
stare oči v večnost strmijo.
Bila je ljubezen ji velik zaklad,
in je hotela v grob jemati.
Dala je Bogu svoje srce,
bilo ljubezni prepolno je.
Prosila je Stvarnika, da jo prelije,
da srce še drugo se je navžije
in tebi življenja pot rahlja.
Glej, sreči se najini z neba smehlja.«*

Matko Krebh:

Pastir.

Novela.

(Nadaljevanje.)

»Seveda, prestrašiti sem ga hotel.« Tonč je povedal prijatelju vse in šč pristavil. »Ni ti treba povpraševati Pavleta, nič ne opraviš, ta je prebrisan kakor lisjak.«

»Ali res misli na Franico?«

»Kaj vem! Tak sem, kakor bi mi zvezal roke. O, ko bi me Franica le nekoliko hotela, imel bi upanje, da izpodrinem pastirja.«

»Če je res tako pameten, kakor pravijo, bo sam izprevidel, da je zanj nesmiselno misliti na Franico. Kmet ne more biti in gospod tudi ne bo, ker ne študira več.«

»Čuden človek, ne razumem ga. Ko bi mi ne bilo za Franico, bi ga pustil pri miru.«

»Sramuj se! Kaj ti neki more? Na coprnije ne veruješ, močan si, ni se ti treba bati.«

»Moč še ni vse, treba je pretkanosti in zvijače.«

Prišla sta do srede slemenca, kjer se je Joža poslovil. Tonč pa je stopal s povešeno glavo mimo Pavlove koč, ne da bi se ozrl na njo. Srd se je umikal v njem tihi otožnosti, pollašalo se ga je hrepenenje po Franici. Kako srečen bi bil, ako bi ga pogledala z ljubečim pogledom, podala mu roko in rekla: Tonč, zasnubi me pri očetu! On bi takoj šel po Jesenkovega botra in šla bi snubit. Svatba bi bila, vesela svatba in na Podlesnikovo bi prišla brhka gospodinja.

Zavzdihnil je in pogledal okoli, bil je že onkraj gradišča pri apnenici. Žalostne misli so ga za nekaj časa zapustile. Ni imel časa misliti na svoj neugoden položaj. Pridno in pazljivo je nakladal apno in se vrnil domov. Ko je moral mimo Pavlove koč, se je vznemiril in nehote je pogledal delovnega pastirja. Neka tiha bojazen mu je stisnila srce. — Bal se je pastirja in ga obenem črtil. Jezno je švrknil z bičem po volih, tesno mu je bilo v pastirjevi bližini.

Na sedlu, kjer se cepi cesta na levo po gozdu, na desno h Gabru je ustavil vole, stopil na cestni rob in pogledal h Gabru. V srcu se mu je vzbudila tiha, skromna želja, da bi videl Franico. Rad bi jo prijazno nagovoril in ona bi se mogoče le vdala, ako bi videla njegovo močno ljubezen. Toda na Gabrovem ni opazil nikogar; zato je žalostno vzdihnil: »Ni je nikjer. Škoda!«

Ropotala so kolesa, zadevajoč se ob korenine. Apno je odskakovalo v trugi, a na tla ni smelo, ker je Tonč dobro pazil. Da bi moral v tretjič po apno, se mu je zdelo preneumno. Gozda je zmanjkalo, prikazalo se je polje, segajoč prav do Podlesnikovega hleva. Na dvorišču pred hlevom je izpregal gospodar vole ter pognal v hlev. Zidar se to pot za apno ni zmenil, ampak čakal je gospodarja z neprijetno novico. Komaj je stopil Tonč iz hleva, ga je že nagovoril z zadirljivim glasom: »Kotel je za nič; zapazil sem majhno luknjico, ki jo je treba zadelati, ali pa kupiti nov kotel; cementa tudi ni. Če moreš, preskrbi to do jutri zjutraj.«

»Vedel sem, da bo zopet nekaj narobe,« se je jezil Tonč ter korakal poleg zidarja v kuhinjo, da si ogleda škodo. »Ne pomaga nič! Daj ga popraviti Jerneju, če bo znal, sicer bo moral biti nov.«

»Šment! Kar nabasal bi ga, ako bi ne bilo tako pozno. Kje je pa Lojza?«
»Menda na vrtu; če je treba kaj pri živini, bom že jaz naročil bratu Francetu, ti pa pojdi s kotlom. Danes še opraviš, če se podvizaš.«

Tonč je malomarno naložil kotel, stopil na prag in pogledal na solnce. Komaj za ped visoko je še stalo nad gorami. »Treba bo hiteti« je rekel polglasno ter odšel čez dvorišče. Nič prijetnega ni imel Tonč. Kotel ga je neusmiljeno butal v hrbet, v jarku je moral počivati. »Delo in delo brez počitka, brez odmora!« Tako je govoril Tonč zase ter si obrisal pot z žuljavo roko. »Kočarji nas seveda zavidajo in mislijo, da imamo nebesa pri svojem posestvu. Aj, stokrat rajši bi menjal ž njimi, nego da se ukvarjam z gospodarstvom, ki terja toliko od lastnika. Trudim se dan na dan, a uspeha ni pravega. Če bi le količikaj popustil, pa bi se kmetija zrušila, kakor vedro brez obroča.«

Zopet si je naprtil kotel, pomaknil klobuk na teme ter stopal z dolgimi koraki po cesti, vodeči na Pogačnikovo sleme. Tonč je za trenutek postal, kakor bi se hotel razgledati po okolici, nato je odhitel proti Gabru. Upanje se mu je rodilo v srcu, da bo videl Franico. Zvedavo je gledal okrog hiše ter iskal dekleta. Nikogar ni videl, le iz dimnika se je vil dim v vijugastih črtah in izginjal v večernem zraku. »Večerjo kuha,« je premislil Tonč, »ali pa je kje na polju.« Na parni je škripal stroj, Tonč je vedel, da ga goni Joža, pa ga ni hotel motiti, ker itak nimata časa govoriti. Hitel je mimo češnje;

nada v srcu je ugašala, pojemala in skoro umrla. Že je došel do studenca, kar ga zdrami ploskanje perila po perilniku. Urno je krenil glavo ter zagledal Franico.

»Dober večer, Franica!« jo je veselo pozdravil in se ji nasmejäl.

»Bog ga daj!« mu je odgovorila Franica, ter ga pogledala za trenutek in še enkrat. Krog ust ji je zaigral poreden nasmeh, komaj se je premagala, da se ni glasno nasmejala.

»Čemu se pa smejiš?« je vprašal Tonč razžaljeno in se ugriznil v ustnico.

»Zakaj se ne bi smejala? Črn si kakor dimnikar.«

»Črn? Menda od kotla.«

»Seveda od kotla.« In zopet se je nagajivo nasmejala ter spravila Podlesnika v zadrego.

»Toliko dela imam,« se je opravičeval Tonč, »da res ne morem paziti na sebe. V jarku se takoj umijem.«

»Pa ne smeš zameriti, ako sem se smejala.«

»Nič zato, še dobro je, da si me opozorila, kaj bi pa ljudje rekli, če bi me videli takšnega.«

Naglo, brez slovesa je odšel proti jarku, kjer se je dolgo umival, jezeč se nad seboj in nad vsem svetom. »Smola, smola,« je govoril sam pri sebi, »spet sem zagazil, namesto, da bi se izkopal.«

Franici pa se je tisti večer sanjalo o zamazanem Tonču.

V.

Veselo in zadovoljno je gledal Pavle na svojo skoraj dovršeno kočo. Stene, zamašene z mahom, so stale v pravilnem četverokotu. Pokrival ga je raven strop, istotako zamašen z mahom. Vrata so bila sicer nizka in okna majhna, toda pastirski koči so vsekakor zadostovala. Le strehe še kočä ni imela.

»Kako bi s streho?« je preudarjal Pavle ter sedel na trato. »Stene postaviti ni posebna umetnost, ako ima človek potrebnega lesa, s streho pa je križ. — Lotil se je vseeno bom, v dveh dneh bo gotova.«

»Solnce je že precej nizko, ko bi bil Jozve, bi mu ukazal, da se še pomudi nekaj časa na nebu.«

Pogledal je za ovčami, pobral sekiro ter šel iskat primernege lesa za streho. Veliko truda ga je stalo, preden je spravil debela h koči, kjer jih je zmeril, zrezal in otesal. Vajen je že bil sekire in zatlake, toda streha mu je delala preglavice. Dosedaj je šlo lahko, ker ni rabil posebnega načrta. Bruna je zmeril po dolgosti, ob koncih jih zasekal in zbil, kakor delajo tesarji. Za streho pa je moral napraviti načrt, po katerem je sestavil ostrešje in ga postavil na četverokot, ne da bi se ogrodje nagnilo na to ali ono stran.

V dveh dneh je bila streha postavljena. Ni bila iz opeke ali iz škodle, temveč le iz smrekove skorje, a držala je in branila dežju v kočo. V podstrešje je natlačil Pavle praproti ter je zadelal na obeh konceh z deskami, ki jih je našel pri apnenicah.

Kočä je stala. Veliko, težavno delo je dokončal Pavle; zato je zrl s ponosom in samozavestjo na lično stavbo, na delo svojih rok. Posrečil se mu je načrt, ni se utrudil, le spočil se je včasih, ker ni bil vajen tesarskega dela. Hvaležni mu bodo nasledniki-pastirji, ki bodo vedrili v koči in občudovali bodo svojega prednika.

Solnce je zahajalo. Treba je bilo gnati čredo k ovčnjaku. Pavle se je poslavljal od kočä. Komaj jo je dovršil, že se je moral ločiti od nje. Skrb za njo, ki bo morala samevati čez zimo na planini je prevzela njegovo srce...

Preden pa se je poslovil, je okna zadelal z deskami, zavalil k vratom velik hloed, napravil križ čez stavbo in dejal: »Dobro se imej, spomladi na svljenje!«

Zadnji žarki zahajajočega solnca so objemali rumenkaste stene ter polagoma ugaševati. Sredi planine je zalajal Krančej z močnim basom nad ovčami, podeč jih po drči. Pavle je sledil zamišljen ovčji čredi. Pri ovčnjaku se je ozrl še enkrat na planino in zdelo se mu je, da še vidi kočo, dasiravno je objemal mrak že Dorniško gradišče in Gabrovo sečo.

Zvezde so žarele na nočnem nebu, ko je stopal Pavle s Krančejem od ovčnjaka proti domu. Nad gorami je plaval mir, gozdovi so molčali in zajček se je stisnil pod grm. Pavletovo srce se je začudilo ter se razveselilo. Tiho se šepetalo: »Zavriskaj, zapoj!« A Pavle se je bal, da bi predramil spavajočo naravo, zato je molčal, kakor je molčal skrivnostni gozd.

Pri Pogačniku je klicala dekla k večerji. Pavle se je podvizal, četudi se mu ni mudilo, ker je vedel, da se zbero k večerji šele čez nekaj časa, kakor je pri kmetih navada, a imel je še opravka v svoji sobici. V svoj dnevnik, ali bolje tednik, kamor je pisal komaj vsak teden enkrat, je zapisal med drugimi dogodki tudi to, da je postavil na planini kočo... Težki koraki v veži so zabobnali in treba je bilo iti k večerji. Po kratki molitvi so začeli pridno zajemati iz velike sklede. Bili so sami domači, zato so malo govorili. Pavle je kmalu odložil ter se naslonil z glavo na steno.

»Jej še,« mu je prigovarjala mati.

»Nasitil sem se,« je odvrnil Pavle ter pristavil čez nekaj časa: »Danes sem pasel zadnjič na planini.«

»Zadnjič?« se je začudila mati ter ga bistro pogledala. Pavle je uganil njene misli in odgovoril je materi malomarno: »Letos zadnjič, na pomlad se zopet podam s čredo na planino, ako bom zdrav.«

Mati ga je pogledala za trenutek s plahim pogledom, da se je Pavle ustrašil. Zdelo se mu je, da jo je užalil z neko neprevidno besedo, ki jo je treba popraviti. Toda kako? Mislil je in preudarjal, med tem pa pozabil na večerjo, pa vendar le uganil.

Ko so odvečerjali je dejal Pogačnik Nacetu: »Poslušaj!«

Nace se je razkoračil pred gospodarjem, odprl oči ter zazijal na široko, kakor bi hotel pojesti vsako gospodarjevo besedo. »Jutri greš k temle sosedom: k Dorniku po Barbo, k Jevniku po Lizo, k Blažonu po Katro, h Gabru pa po Franico in Jožeta. Naprosi jih, da pridejo pojutrišnjem, to je v četrtek, praprot žet pod našo sečo. Razumeš?«

»Razumem: Barbo, Katro, Lizo in — koga ste še imenovali?«

»Glabrovo Franico in Jožeta,« mu je zavpil na uho Lipe stoječ za njim.

Nace se je urno zasukal ter pokazal Lipetu osle. »Boš!« je zavpil hlapec ter skočil za grbastim pastirjem, ki mu je ušel skozi vrata.

Pavle se je napotil v svojo sobo. Tam je prižgal svetiljko, sedel k mizici ter se zamislil. Vrata v sobo so se rahlo odprla in zaprla. Mati se je približala Pavletu, položila mu je roko na ramo in rekla polglasno: »Pavle, ali si utrujen?«

Pavle je odkimal z glavo in molčal. Mati je primaknila stol in sedla poleg njega tako, da mu je lahko gledala v obraz.

»Kakšne misli te mučijo?« ga je vprašala nežno.

»Premišlujem, s čim sem vas razžalil pri večerji.«

»Razžalil? Pojdi, pojdi! O tem ni govora.«

»Pa ste me vendar tako čudno pogledali.«

»Ker si rekel, da si pasel danes zadnjič na planini, nato pa si takoj pridal, da boš gnal na pomlad zopet ovce na planino.«

»Zakaj pa ne? — Pastirska služba se mi je zelo priljubila in povrh sem si postavil še kočo, da bom v slabem vremenu pod streho.«

»Govoriš, kakor bi hotel ostati pastir vse življenje.«

»Tega ravno ne mislim.«

»Potem je pa treba, da misliš na bodočnost. Jaz bi ti svetovala pojdi v bogoslovje!«

»V bogoslovje?« se je začudil Pavle z zategnjenim glasom ter se zagledal v luč. Molčala sta nekaj časa oba, nato pa je spregovoril Pavle: »Tudi jaz sem že mislil na bogoslovje. Mogoče še pojdem kdaj vanje, če dobim poklic.«

»Poklic odbiś, samo moli zanj! Glej, oče in jaz želiva, da bi se odločil za ta ali oni stan.«

»Zakaj pa oče z menoj ne govore o tem?«

»Ker te nočejo vznevoljiti.«

»Čudno!«

(Konec prih.)

Francka Z.:

Vseh mrtvih dan.

Letos, drage, zaprta v mojo neutešeno žalost, grem z vami na pobožno-bolešno romanje v zaprte vrtove, kjer bede beli križi in temne ciprese več en naših umrlih.

Kolik mir na cvetočem pokopališču, ki se že pripravlja danes na bližnjo, mrzlo zimo, ki ga bo oropala cvetja in mu nastlala vrtnec snega na zmrzla tla!

Kolik mir! Morda mnogo večji in več ga je kot v našem izgubljenem srcu, ki še ne najde in ne more najti smeri ali ceste. Tolik mir!

In vendar ni naših dragih tam v grobeh, od katerih se ne moremo in ne moremo ločiti; naši dragi so gori, v neskončnem sijaju božje luči, kjer jih bodo dohitele naše duše, ko bo i za nas odbila ura odhoda. Daleč so in blizu, nevidni in vedno pričujoči, v oproščenju mesa, a v skrbeh za nas, ki se še bojujemo. Priče so našega dnevnega gorja in bolesi, naših materijelnih skrbi, naših krutih bojev, ki se zde njim, že očiščenim v višavah vesoljstva, majhna nasprotstva otrok.

Naša misel je to, ki nas dela močne in srčne, četudi nam naše fizične in moralne moči ne dovolijo, da bi vzeli življenje s prejšnjo energijo; četudi se širi krog nas polagoma ona neizogibna samota, ki rodi boleť ... Redko je, da zbliža boleť duše trajno. In ne pojmi se vedno muka onega, ki je videl zrušiti lastno eksistenco, ne da bi jo mogel oteti. O, tedaj se zgodi počasi, počasi odtujevanje od ljudi in sveta, ki ga imenuje redovnica Luisa De La Valliere: »Le retour a Dieu de la douleur humaine.«

Vseh mrtvih dan ...

Kapljice dežja rose od sijajnih krizantem, snežnobelih, rožnatih kot ličeca deteta, zlatorumenih; kapljice so to, ki solze v neutolažljivi muki in drhtečem upanju skorajšnjega svidenja z blaženimi dušami.

Sestre, naučimo se ljubiti in spoštovati pokopališče; obsojajmo one, ki jim je sprehod radovednosti kot umetniška razstava. Za moj del bi sploh ne hotela spomenikov. Mnogokrat brezokusni in preposvetni celo motijo svetost kraja. Vidim tod na postelji umirajoče žene, gospode v frakih, rejene angelce, ki plakajo z enim samim očesom, smrti oblečene po najnovejši modi, kipi, ki hočejo dati vtis življenja, kjer ga ni, četudi mnogi umetno izvoršeni, jemljejo pokopališču ono persko resnost, ki bi ji hotelo verno srce. Naša vera

nam nudi bolj nebeško in višje znamenje na gomilo, ki je upanje in človeška uteha. Križ, ki nam kaže pot, ki nas spušča na kolena. Credo in vitam aeternam, v nesmrtnost duše. Križ in v njega vnožje lučko: življenje in luč... Morda je našla naša umetnost prelahke hrane vdihu v poveličevanju smrti...

In smrt v marmornatih, trdih predpodobah na svetih krajih večnega počivališča, v kapelah, ki imajo mnogo sličnost z železniškimi čuvajnicami, skoraj izgublja svoj lepoten vtis in zdi se, kakor da ni okostje votlih očesnih duplin, greščečih golenic, ampak lep angel, ki pride v odločeni uri nam zatisnit oči k luči in počitku. Je nekaka nagrada — ki nas odvede proč v mehkem objemu k Bogu in k njim, ki smo jih na svetu ljubili in je bila zanje vsaka naša žrtev, vsaka naša odpoved — najčistejša radost...

Sestre, idite, idite in ponesite mrtvim cvetja... Idite skromno vdane, kakor da bi šle v svetišče. In ne zabite pozabljenih grobov: ubogih, skromnih grobov onih, ki niso pustili ničesar in nikogar za seboj... In molite z najlepšo formulo molitve: z ljubeznijo.

Kot vejice zlate nad mano blestijo — spomini prošlih let. (Župančič.)

Spomini na uršulinski zavod ob njegovi 150 letnici.

Prijetno me je iznenadila novica o redkem jubileju, ki ga je praznoval 12. oktobra škofjeloški samostan.

Tudi zame je bil ta dan sončen in vesel, tudi moja duša je pela hvaležen Te Deum — četudi me loči nekaj gričev in dolin čč. loških uršulink. Morda se vam to čudno zdi? ... Umeli pa boste moje sožitje z loškim samostanom, če vam povem, da mi je bil ta zavod dolga leta topel, dober dom. In kakor ptička rada poleti v svoje gnezdo, tudi moje misli prav često poromajo v loški samostan. Najlepša svoja leta sem tam prebila in spomini nanje so mi zlate vejice, ki ožarjajo resno realno sedanjost.

Zdi se mi, da najdem še sedaj v vsakem njegovem kotičku košček svoje lepe mladosti, da sem povsod stara znanka.

Predobro me pozna zvonec na porti, ki smo ga tolikokrat potegovali ob prihodu, včasih tudi s skrbjo, zlasti ob začetku šolskega leta, ko smo bile nekoliko razvajene od maminih nežnosti. Kolikokrat so se mi odprla težka samostanska vrata, ki so mi bila vedno nekam skrivnostna! Ko sem prišla, desetletna, prvič pred ta vrata, mi je močno utripalo srce. Držala sem se sicer junaško, četudi bi jo najrajši popihala z mamico domov.

Strah je kmalu polegel, tudi na težko slovo sem pozabila, saj me je objela resna dobrota čč. vzgojiteljic.

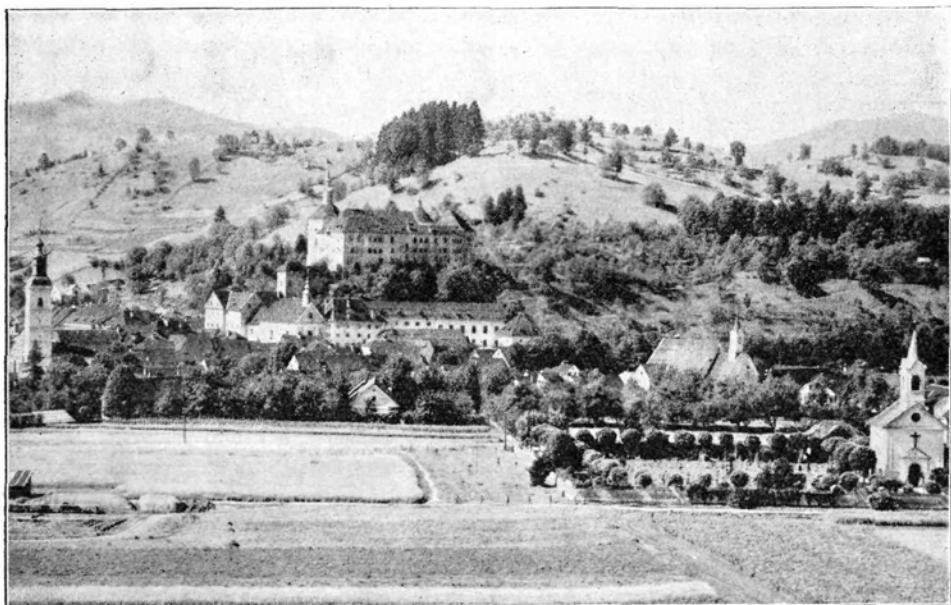
Stare znanke so mi številne stopnice od samostana do gradu. Neštetokrat sem jih, kot je bilo določeno po predpisih hišnega reda, molče prešla, mnogokrat sem jih tudi drve prehitela — samo gorje, ako me je zajela stroga m. prefekta.

In Kokica vrhu stopnic?! To je posebnost grajskih prebivalcev. V veliki kletki se sprehaja zelena papiga Kokica. Kadar je pri volji kliče g. m. prednico, g. spirituala, se smeji, kriči »lačen sem« itd. Zapoje tudi »Lepa si Marija«.

Kopico dragih spominčkov mi nudijo razredi, saj sem v vsakem prebila po eno leto. Koliko lepih nauk in nasvetov sem prejela poleg vzornega pouka, koliko vzvišenih zgledov me je navduševalo in me zadrževalo!

Duša je res kot bel papir, kateremu se pozna vsak odtis. — Marsikaj takrat nisem tako jasno dojela, a vtis je ostal. Šele pozneje pa je dozorel njegov sad.

Ljubek mi je spomin na grajsko kapelico. Spominjam se je, odete v nežno meglo kadila, ko trepeče mehki »Sanctus« do oltarja. Spominjam se je

deviško lepe, kot nevesta okrašene, ko smo Brezmadežni obljublale zvestobo in so ji duše navdušeno vzklikale: »Mati ne pozabi me, večno jaz ne zabim Te!«

Spominjam se je, pogreznjene v večerni molk, ko je samo večna lučka božala tabernakelj... Kolikokrat sem, kot plahi zajček, pribežala s svojimi malimi skrbmi in prošnjami v azil miru! Kolikokrat sem vprav tu izročala svoje ljube domače božjemu Usmiljenju! Nikdar niso bili vzdih zamen.

Tudi grajski vrt mi je drag prijatelj iz mladih dni. Vsak čas je spreminjal svoje obličje in vprav radi tega je bil s svojimi belimi stezicami tako mikaven.

Čudovito lep je bil pogled v prvi pomladi, ko so se njegovi grički odeli v zelenje, med katerimi so poredno kimali lepi »gosposki« zvončki! Kot sanje so nam minevali tisti dnevi

po veliki noči. Zvončki so se umaknili sinjim spominčicam, tudi drevored stoletnih lip si je nadel zeleno suknjico. 1. maja v mraku smo prenesle v slovesnem sprevodu velik Marijin kip v lurško votlino koncem drevoreda.

Ves vrt je bil kot en sam spev »Ave, ave Marija«. — Čutile smo da je prišla Mati k nam in odslej je bil sprehod v drevored obenem romanje k Mariji.

Junija so zadehtele lipe. Kako prijetno se je dihala v njihovih sencah, kako lahko se je bilo učiti v njihovem varstvu, kako veselo nam je bilo vsikdar tu v dušah!

Da so brzela leta v takem zavodu, da se je srce navezalo na drugi tolpi domek, ni čudno. Drag in lep mi je spomin na vsak prostorček — svet in vzvišen pa mi je na njegove lastnice.

Njim se imam zahvaliti za vse lepo, kar sem tam prejela, kar me bo vse življenje osrečevalo.

Z neumorno, požrtvovalno ljubeznijo so zlatile pota moje mladosti od prvega dne do tiste ure, kot sem kot absolvirana učiteljica zapustila Loko. Takrat ne toliko, a sedaj vedno bolj umevam, kakšno bogastvo smo prejemale v loškem zavodu.

Da je življenje srečno, ne gre za zunanjo navidezno srečo, za številne užitke in udobno stališče. Vsa sreča je v srcu, v tem, da sem v sebi na jasnem, da trdno stojim, da vem čemu živim, kako in zakaj delam, da se krepko borim in veselo zmagujem. V vsakem stališču sem lahko srečna, ker gre za princip, da delam dobro, da delam za občestvo, da sebe pozabim. — Moram reči, uršulinska vzgoja nas je pravilno usposabljala za življenje. Zato sem ponosna, da sem bila gojenka loškega zavoda.

Ob stopetdeset letnici se radujem njihovih uspehov in zmag. Bog je z njimi, zato bo varno plaval čolnič tudi preko viharjev. Krmar je izurjen, saj je otel tudi apostole pred besnečimi valovi morja.

Pozdravljeno, blagoslovljeno gnezdece mojih spominov! Tvoj blagoslov in uspeh je blagoslov in uspeh naše domovine! Ti nam vzgajaj vernih žena, junaških boriteljic za vzvišene ideale, saj takih zelo potrebuje naša doba!

Me vse pa, ki smo zorele v Tvojem okrilju, Ti hočemo biti v ponos in veselje. — To bo naša oddolžitev za Tvoj dar našemu življenju.

Hvaležna gojenka.

Francka Gruden:

Ob grobeh.

Mislim, da je bilo to včeraj; ne jutri bo tako: vsa majhna in boječa bom prisluškovala v govorilnici loškega samostana, kdaj se bodo na hodniku zaslišali drsajoči koraki. Potem pa bo dobra duhovna mamica uprla vame smehljačice se oči in me bo drila: »Otrok, pripoveduj!«, jaz pa se bom med solzami samo smehljala in ne bom vedela prav nič povedati, kako hudo je zunaj na svetu ...

Ne, saj ni nič več tako; nekega dne so se tiste zemske oči zaprle za vedno (smehlaj na ustnih pa je ostal kot v opravičilo, da ne more več ostati med nami), pa so skromno redovnico položili kot nebogljenega otročička v črno rakev in jo odnesli na pokopališče. Sedaj romam k tistemu grobu, pa mi je vselej sproti hudo in ne morem verjeti, da bi ljubeče materinsko srce imelo dovolj prostora v takem ozkem, ozkem grobu.

Če bi v takem trenutku vstala, bi se gotovo spet smehljala; seveda, saj drugače ona ni znala! Morda bi me potem prišla za roko in bi prav tiho kramljali in premišljevali (ob tistih skromnih grobovih s preprostimi lesenimi križi se vedno lahko premišluje):

Pred 150 leti so se prve tri uršulinke pripeljale po onile cesti v Škofjo Loko. Vse mesto jih je slovesno sprejemalo, vsi so jih iskreno pozdravljali. Bog ve pa, če niso one tri redovnice mislile nekaj drugega: Pred leti so vsako

izmed njih v samostanski kapelici pogrnili z mrtvaškim prtom, duhovniki so peli Libero, mrtvaški zvonček pa je naznanjal Gradčanom, da je mlado človeško bitje prostovoljno umrlo svetu in svetnemu veselju in ljubezni in bo odslej živelo samo Bogu in neumrjočim dušam.

Letošnjega oktobra je minulo 150 let, kar so prišle prve uršulinke v Škofjo Loko. Pa je še vedno tako, kakor je bilo tisto prvo leto: pod mrtvaškim prtom, da bi ja nihče ne dvomil, odmirajo svetu in začenjajo novo življenje za Boga in neoskrunjene otroške duše. »Vse v čast božjo in za zveličanje duš«, tako govori napis ob vhodu v vzgojni zavod, tako molijo učiteljice in gojenke pred delom in pred zabavo.

Angel življenja pa piše kroniko... Bili so dnevi, ko so prebivalci okrog samostana vzklikali navdušeno dobrodošlico, prihajajo drugi, ko samostanska družina s strahom gleda v bodočnost. Prihajale so gojenke, ki so vzljubile te posvečene prostore, da niso hotele več odtod in so postale žrtve ljubezni; še več je drugih, ki jim je hiša ob gradu in zadnja desetletja tudi grad postal drugi dom — sestre si postanemo žene najrazličnejših starosti in družabnih položajev, kadar se pogovorimo, da smo bile loške gojenke. Nekaj jih je bilo med onim poltretjim tisočem gojenk — o, tudi ta odstotek je precejšen! —, ki niso mogle vzljubiti teh z molitvijo in žrtvami napolnjenih prostorov, ki niso nikdar doumele, zakaj je glavna vzgojna prefekta mogla potožiti svojemu dnevniku: »Sodnik ne bo vprašal, kako sem bila ljubljena, ampak kako sem ljubila.

Da, saj je vseeno! Bili so časi, ko je samostanska gospodarica Malemu Jezušku izročila prazne kašče in blagajne — pa je Jezušček za številno družino preskrbel moke in kruha. Pa je bilo drugič, ko so se redovnice in gojenke zbirale ob krsti najboljše prednice ali najvzornejše učiteljice, pa je Vsemodri obudil nove poklice. Bile so redovnice, ki niso mogle nič več kot trpeti in moliti za zavod in hrepeneti po večnem združenju z Ženinom; umirale so take, ki jim je bilo tako težko izreči tisti »fiat«, ko je bilo treba pustiti mlado življenje in šolo in študij in oditi Domov.

Da, saj je redovnicam vseeno: pred 150 leti in vseskozi in danes; saj so obljubile takrat pod mrtvaškim prtom, da jim ne bo več za svet in za njegovo mnenje in za njegovo naklonjenost. Le mi zemski otroci obstanemo v nemi žalosti vselej sproti, kadar katero odnesemo na pokopališče. Pa se vendar po nepotrebnem čutimo osamele, ker dan za dnem ponavljamo, da — verujemo v občestvo svetnikov.

F. Z.:

Krizantema.

U Evropi se je prvič govorilo o krizantemah v drugi polovici sedemnajstega stoletja. Neki Blanchart, trgovec iz Marsilje, je prinesel v Francijo nekaj rdečecvetnih krizantem, ki so se uvaževale samo radi posebnosti, da cveto početkom zime.

Toda ko je tragedija svetohelenskega otoka dovolila počitek svetu, trdnemu od vojsk, zmag in porazov, ter je bil Napoleon absolutno nenevaren, se je neki Bernet da Oclosa, zvest vojak velike armade, ki je sledila usodi vladarja, od zmagoslavnih lombardskih poljan, do nesrečnih ravnin Waterlooških, posvetil z vnemo gojitvi krizantem, prizadevajoč si vzgajati umetno različne eksemplare najrazličnejših vrst. In kot dober, zvest vojak, spominjajoč se vojnih dogodkov ob strani velikega Korsa, je dal nekim vrstam imena junakov in krajev, ki so bili pozorišče junakov. In v kratkem je bil njegov vrt zgodovinski arhiv napoleonskih vojsk.

V starih katalogih najdemo še vedno njim imena, kot Bonaparte, Duroc, Massena, Cambronne, Lannes Ney, Lodi, Rivoli, Ulm, Austerlitz, Jena, Leipzig itd.

Krizantema je simbol iluzije, ker nas nje cveti mamijo ob hitrem obratu časa. Vzcveto v vsem svojem pomladnem krasu, ko se bliža zima in sta že izginili radost in toplota.

Enostavna krizantema služi oroskopično kot kresnica ... da, ne, da, ne ...

Prof. A. Kordin:

Žena in caritas.*

Cista in neomadeževana pobožnost pred Bogom in Očetom je ta: obiskovati sirote in vdove v njih stiski in se ohraniti neomadeževanega od sveta.

Jak. 1, 27.

Lepo jutro je bilo. V tramvaj vstopi gospodična s šopkom cvetja. Sede v kot in položi cvetje v naročje. V roko pa vzame drobno knjižico, ki jo za cvetlicami prebira. Iz radovednosti se ozrem v knjigo in čitam naslov: Počastitev Najsvetejšega Zakramenta. Umaknem se in zamislim. Deklica kmalu izstopi in odhiti v bližnjo cvetličarno. Spoznal sem: ravnokar je bila pri sv. obhajilu, še med vožnjo je izrekala besede zahvale Jezusu in sedaj je nesla — ta božji otrok — Boga v svoj delavnik, k svojim tovarišicam, da ga daruje Bogu, kot se je On v jutru njej daroval.

Na tale dogodek sem se spomnil, ko sem prejel povabilo, da govorim o Ženi in caritas. Kot da je jesensko solnce prodrlo oblake in sem opazil krasoto jesenskih barv, sem dojel to sliko o deklici s cvetlicami: to je žena, ki izvršuje poslanstvo ljubezni. Šel sem globlje in sem videl vse one lepe ustanove, ki so jih ustvarili veliki ljudje srca in ljubezni: v ozadju križ na Golgoti in temne rove katakomb in nepregledno vrsto svetnikov, ki so izgojevali v ljubezni do bližnjega, pa sem z žalostjo klonil in priznal: tudi mi smo sprejeli to veliko postavbo in oporoko ljubezni, in prejeli smo še nekaj več: več bede, duševne in telesne in vendar manj storimo dobrega, prav onega dobrega, ki donaša blagoslov in uspeh, skoraj nič, ker nam manjka pravega krščanstva.

Trpka je ta beseda, a za nas katoličane resnična. Zdi se mi, da smo se mi tu zbrali predvsem zato, da si povemo od srca, kaj smo dosedaj najbolj zanemarjali. O karitas in karitativnem delu smo marsikaj slišali in tudi sami vršili, vendar pa smo to smatrali tako za samobsebi umevno, da smo včasih na to kar lepo pozabili. Drugič pa je mogoča prava karitas le, ako sam osebno doprinašam žrtve, odpoved, pomanjkanje. Upam si trditi, da nihče, kdor ni sam okusil trpljenja in gladu, ne more prav izvrševati dela ljubezni. Razumem v takih trenutkih Kristusa, ki je vse dal za druge, ko je sam trpel in tudi fizično čutil pomanjkanje, ko je trpel žejo na križu, kako odrešilne so njegove besede: »Oče, odpusti jim, saj ne vedo kaj delajo!« Razumem tudi ono dolgo vrsto svetnikov, ki so odvrgli vse bogastvo, da celo lastno obleko, ki je bila dragocena, kot sv. Frančišek, asiški ubožec, ali sv. Klara, ki so umirali na tleh brez vsake komoditete in vendar s pesmijo na ustnicah: Hvaljen bodi, Gospod Bog! Razumem tudi onega dekana od St. Marien (Mülheim-Ruhr), ki je pred kratkim umrl in je njegovo premoženje ob smrti znašalo 48 pfenigov. Vse je dal revežem. Zadnje hlače in čevlje. Še mrtvaško srajco so mu morali darovati usmiljeni bratje. Razumem to, ker vem, da je

* Predavanje o priliki prosvetno-socialnega tečaja Sl. krščanske ženske zveze.

to pravo krščanstvo. Iz našega verskega prepričanja in življenja ven mora prekipovati čista karitas, ne pa da bi bila to kak okrasek ali nakit za katoliško ženo oziroma dekle.

To se mi je zdelo ugotoviti najprej, ker je to temelj vsega karitativnega dela. Kdor ne čuti tako v duši, ne bo storil nič dobrega za bližnjega. Bonum est diffusivum sui, pravi latinec, kar pomeni: kar imam dobrega se hoče darovati bližnjemu kot studenec, ki se utrga iz naročja gora, hoče oprostitve, tako nas ljubezen žene, da delamo, da se žrtvujemo. Kot je to za nepokvarjenega človeka nekaj naravnega, tako pa je izvrševanje ljubezni za vernega katoličana še posebna božja pozitivna zapoved, ki jo je Jezus Kristus izrekel: Ljubi svojega Boga ... ljubi svojega bližnjega. To nadnaravno stališče pa povzdigne vse naše karitativno delo do one višine, da ostanemo mi samo še orodje, katerega se poslužuje božja Ljubezen, Bog sam. To je pravo središče in izhodišče našega karitativnega dela: »Zaupajte popolnoma v milost!« (1 Petr 1, 13.) in resnično, kadar gre za duše — in pri karitativnem delu je to par excellence — so naravna sredstva nedostatna. Sv. Tomaž Akvynec pripominja, da je sploh samo milost božja zmožna resnično vplivati na duše. Kakor ima telesna mati največji vpliv na otroka, tako tudi Stvarnik na dušo, ki je njegova stvaritev.

Ta razmišljanja nas storijo majhne p r e d B o g o m in močne v B o g u. Kdor se ni kot sv. Pavel spreobrnul in kot katoličan se posvetil samo Bogu, ni poklican za borca za božje kraljestvo na zemlji. Ako bi danes nastopil ponovno Kristus, bi Janez enako oznanjal samo eno: Spreobrnite se, spreobrnite se. To spreobrnjenje, pa je poglavljenje, kako naj katoliška žena danes izvršuje dejanja ljubezni, ki naj bodo izliv polnega življenja v Bogu.

Ko je umrl veliki berlinski apostol ubožcev dr. Karel Sonnenschein je v Nemčiji nastala alternativa: ali Sonnenschein ali Lenin. Kaj pomeni to? Današnje družbo bodo rešili samo ljudje ali Sonnenscheinovega ali Leninevega kova. Ali polno živeto katoličanstvo, kot ga je živel Sonnenschein ali pa komunizem in boljševizem. Drugega izhoda ni. Polovičarstvo vodi k poginu, treba je zastaviti vso svojo osebnost. Vprašanje je torej kako bomo mi danes izvedli karitas v zasebnem in javnem življenju.

I. Pri karitativnem delu so potrebne tri reči: o k o , ki vse vidi, s r c e , ki vse čuti in r o k a , ki daruje. Čudovito smo včasih slepi, da ne opazimo, kaj se godi v naši najožji bližini. Znameniti nemški župnik E. Fiedler pravi, da smo se že naučili vse, kako žive zamorci, kako Kitajci in Japonci, kako pa živijo naši sosede v tretji ulici od nas, da gladujejo in deca umira, ker nima mleka in kruha, tega pa mi ne vidimo.

Praktičen nasvet bi bil ta, da bi sleherni izmed nas poiskal eno družino ali eno samo osebo in skušal po svojih močeh pomagati z vsem, kar premore. V vsakem oziru: duhovno, da moli za nje in skrbi za molitev v tej družini, da hodijo vsi k sv. maši ob nedeljah, k sv. zakramentom, k pridigi itd., nudimo taki družini dovelne hrane, ako ne moremo sami, izrosimo jo zanjo. Dajmo ji od svoje obleke in perila itd. Vso skrb, ne da bi ono družino posebej na to opozorili, prevzemimo z vsemi žrtvami. — To je oko, ki poišče. Tako je storil ustanovitelj Vincencijevih konferenc Friderik Ozanam (l. 1833), ki je ubožni družini s svojimi tovariši sam nesel drva in iz tega malega ognja se je vžgala velika armada ljubezni Vincencijevih bratov in Elizabetinih sester.

S r c e , ki čuti. Zavedajmo se sledečega: Ni je stvari, ki tako globoko loči med seboj ljudi kot je premoženje, bogastvo, sitost in na drugi strani revščina, pomanjkanje, glad. Vse druge je moderna tehnika že premostila, le ta dva bregova se vedno bolj oddaljujeta. Tu odpove vse. Se zdi. Ena sila je, ki je zmožna to premostiti: Ljubezen, srce. Zavest, da smo ljudje, bratje in

sestre med seboj, in to ne na papirju, ampak v resnici, mora podreti kitajski zid, ki ga je postavil kapitalizem, ki je otrok teme in človeške ošabnosti. Včasih se zdi, da so nepremagljive ovire, ki ločijo svet sitih od lačnih, pa je ni nobene, še tako velike, ki je ne bi strla moč ljubezni. Pravilno piše dr. Metzger: »Čim bolj so se ljudje odtujili Bogu, tem težje najdejo pot drug k drugemu.«

Roka, ki daruje. Ako je v duši razpoloženje, da hočem osebno žrtev, potem bo roka darežljiva. Desnica ne bo vedela, kaj dela levica. Veliki francoski govornik Fénélon je moral imeti nastopni govor kot novomašnik pred izbrano družbo in ko so že vsi nestrpnost čakali nanj, se je pojavil v družbi raztrganega ubožca in je dejal, govoriti sem hotel o kršč. ljubezni, pa sem Vam pripeljal kar tegale reveža, ki mu dajte od svojega izobilja. Ko sem v nedeljo odhajal s Krekove komemoracije v Unionu, sem slišal te-le besede: »Kaj je toliko govoril na široko o Kreku, povedal naj bi, da je v Novem Vodmatu Krekova vas, ki jo je on ustvaril z »rokami svoje nesebične ljubezni«.« Poglejmo v svoje vsakdanje življenje! Koliko prilik se nam nudi. Včasih samo malenkostno dejanje in storili smo največje delo. Kot je bila Mala sv. Terezija velika v majhnih stvareh, tako je današnje junaštvo modernega človeka v onih skritih malih dejanjih, ki jih stavi v službo svojega bližnjega. Tu je reven otrok, dajmo mu kruha, obleke. Nepozaben mi je oni prizor iz Pariza: Pred trgovino se ustavi majhen deček in opazuje lepe obleke v izložbi. Tedaj ga prodajalka povabi v trgovino in ga od nog do glave preobleče v novo obleko. In ko mu natakne še nove čevljičke, tedaj ga premaga ta čudežna dobrota nepoznane gospe in vzklikne: Joj, ti si pa Marija! Ona pa odgovori: Ne, jaz sem samo v službi Marijini.

Morda je v vašem okraju kaka nezakonska mati, kaka neozdravljiva bolnica itd. Skrito in tiho opravljajte dela ljubezni, kako bogate se boste vračale na svoje domove. Da ljubezen nas napolnjuje s srečo, ki je nam da okušati včasih Bog sredi najhujšega gorja in trpljenja. Osnujte krožke ljubezni, dve, tri, ki pletete, šivate perilo, oblekce za ubožne družine. Mlada dekleta v Elizabetine konference oz. dobrodelne krožke Marij. družb!

II. Da vztrajamo v tej tihi žrtvi ljubezni, je potrebno globoko razumevanje njihovega socialnega in duševnega življenja. Prosvitljeno 19. in 20. stoletje je tako globoko začrtalo meje med ljudmi, da nekatere teh vrst nimajo nobenega smisla več za preprostega človeka. Ne manjka mu samo srca kot pravimo, sploh nima čuta in razumevanja, da je to tudi človek, ki nima, kje bo opoldne jedel in zvečer legel k počitku. Mi moramo do vsakega posameznika stopiti brez predsodkov. Mi se moramo vživeti v njegov duševni položaj in odprla se nam bo duša in mi bomo zajemali iz bogastva trpljenja ljudi, ki so morda višji pred Bogom od nas. To je posebna karitativna psihologija živeti v bedne in zavržene in naj si bo njihov socialni položaj zadolžen ali ne. V Holandiji in Belgiji so katoličani ustanovili poseben laičen apostolat t. j. »redovnice med svetom«, ki se v posebnih tečajih vzgajajo za delo med ljudstvom in vprav za to karitativno delo, ki je duhovnega in materijalnega značaja. Za to, kot pravim, je potrebna šola in studij, da prepoznaš človeka, ki trpi in je potreben pomoči. Zavedati se moramo, da je danes nebroj skritih ubožancev, ki jih more odkriti šele srce, ki čuti in ljubi. Saj pravi pregovor: Tistemu, ki samo »jamra«, naj se mu še odvzame, tistemu, ki molče prenaša, naj se mu da. V Parizu sem spoznal red ubožnih malih sester, ki iščejo ubožne družine in jih brezplačno oskrbujejo. Tudi pri nas se uveljavlja tako delo v naših ženskih redovih in v zadnjem letu že z velikim blagoslovom. Ta duh mora preiti enako med svetno ženstvo, ki naj z globokim razumevanjem svojega katoliškega pre-

pričanja skuša lečiti današnje socialne rane. 20. stoletje je »socialno stoletje«, »stoletje otroka«, a tudi »stoletje brez ljubezni«.

III. Neprecenljiv pa se mi zdi način, kako mi izvršujemo to samaritansko delo ljubezni in kakšno razmerje naj nastane med nami in našimi varovanci. Mi vsi živimo v velikem občestvu kat. Cerkve. Kristu jo je ustanovil in nas potrdil s svojo smrtjo na križu. Sv. Janez piše: »Na tem smo ljubezen spoznali, da je On dal življenje za nas; tudi mi smo dolžni za brate dati življenje« (1 pis. 3, 16). In p. Meschler pravi: »Duš ne bomo odrešili samo z molitvijo in delom, ampak s krvjo!« Tu se začenja ono prvotno krščanstvo, ki dela z osebno žrtvijo in osebnim trpljenjem. Tako krščanstvo je sposobno odpreti vratca tudi najbolj zagrizenega srca. Ta način življenjskega udejstvovanja ustvarja občestvo božjih otrok. Tako je razumljivo, da je bogati akademik Pier Giorgijo Frassati obhajal božični večer v krogu najubožnejše družine, kateri je prinesel vsega, od peciva do obleke za otroka. Vse naše delo pa bo ostalo brezplodno, ako ne bomo v dušah naših varovancev zgradili trdnih pogojev in vzbudili skrite vrednote, ki jim bodo dale sigurnost za nadaljnje življenje. Kakor smo veselega obraza in nesebičnih rok prinesli dar revežu, tako mu moramo to veselje tudi skušati ohraniti v njegovem srcu. Mi vse premalo oživimo v njih luč vere in upanja. Zavedajmo se, da nekateri prostovoljno sprejemajo trpljenje z avoljo Boga, ko jim to naravnim potom ne bi bilo potrebno. Tako se mora v dušah strtih in ponižanih ta moč zaupanja v božjo previdnost vzbuditi, mi jim moramo dati pred vsem oporo za novo življenje v Bogu. Skupno ob isti obhajilni mizi bosta ti in on prejerala isto moč, ki jo mi vsi tako potrebujemo za trdoto vsakdanjih skrbi in razočaranj. Edino globoko versko življenje je šele zmožno premostiti oba bregova, o katerih sem preje govoril.

S tem smo pa mi tudi ustvarili ono bratsko in sestrsko razmerje, o katerem govori Kristus: Ljubi svojega bližnjega! To ni več zgolj naravna caritas, to je že s križem in božjo močjo ovenčana nadnaravna caritas, ki je z božjih vrhov sproščeni studenček, ki hrepeni napojiti lačne in žejne. Ko smo mi sami vrasli v to miselnost in v ta družabni lik katoličana, tedaj bomo mogli šele izvršiti najvažnejšo našo socialno nalogo in poslanstvo: caritas.

Slovenska katoliška žena bodi

oko, ki vidi,
srce, ki čuti in
roka, ki daje.
Dajte in se vam bo dalo!

F.:

Oni, ki nima več mamice . . .

Kadar ti zabeje vetrič v lase, ne jezi se: prinaša ti iz daljine božanje tvoje mamice.

Kadar čuješ v svetišču spev, ki ti oroša oko, smehlaj se: glas je tvoje mamice.

Kadar utrgaš cvetko, dvigni jo k ustnim: imela boš poljub tvoje mamice.

Na večer ne zabi dvigniti pogleda kvišku na moder, jasen svod. Med bleščečim sijem boš videla eno, ki se ti bo zdela najlepša. Zri' jo en trenotek samo in videla boš v njej, z modrimi krili, v dolgi beli halji, mamico tvojo.

Naše delavske sestre v Tržiču.

Dekle — tovarniška delavka. Nekam protinaravna in prisiljena je spojitev teh dveh besed. Njeno prirodno zvanje — da postane nekoč žena in mati — bi zahtevalo v dekliških letih obsežne in temeljite priprave. A kaj hočemo: tako je in tako menda mora biti, da marsikatero dekle, komaj doraslo, zapusti očetovo grudo ali tesno proletarsko stanovanje in se poda k strojem — — —.

In tako sta življenjska nuja in nov življenjski način privedla v tržiške tovarne na stotine mladih deklet. Zgrinjajo se vsak dan v predilnico, poglavitno krušno mater tržiških prebivalcev: med 1200 delavskimi močmi jih je

malodane 500 deklet! — Polnijo fabriko čevljev »Peko«. Od 115 delavk, v njej nastavljenih je 74 deklet, 41 iz mesta in 33 po večini kmečkih hčera iz bližnjih vasi, kjer tudi stanujejo. Nekaj deklet je zaposlenih tudi v raznih čevljarskih obrtih kot prešivalke; te so navadno le domačinke.

Kakšno je njih življenje? Iz gmotnih vidikov gledaje, bi dejal, da je njih položaj boljši in ugodnejši kot dandanes marsikje drugje. Tekstilno podjetje dela že nekaj časa polni obrat, vseh šest delavnikov po osem ur. Enako število ur opravijo v tovarni »Peko«. Torej ni prežalostno, kakor v drugih krajih. Kaj pa prinese trenutek bodočnosti, pa nihče ne ve. Tudi to je izdatna ugodnost, da poskrbi tržiška predilnica vsem svojim delavcem za stanovanja. Neporočene delavke imajo na razpolago štiri večja stanovanja, dekliške domove nazvane, kjer je nastanjenih po 20 do 25 deklet. Stanovanje imajo brezplačno, kuhati pa si morajo same.

Z versko-nravnega stališča danes ne moremo pač nikjer najti delavskega naselja, ki bi bil zares vzoren. Navadno gre razvoj v docela nasprotno smer... V Tržiču, kot starem industrijskem centru, pa je ta srečna okolnost, da živi še stara tradicija navezanosti na cerkev in versko življenje. Cerkev je še polna in napolnuje jo večidel delavski sloj. Ta zdravi vernostni duh je močan činitelj za ohranjanje religioznosti v dekliških delavskih vrstah. Lepo

število jih je v katoliških društvih. Izrazito nasprotne orientacije v dekliških vrstah skoro ni. V socijalističnih organizacijah je le neznatno število deklet včlanjenih.

Sedaj pa še katero besedo o celici in središču deklet-delavk v Trziču, v Dekliškem domu. Tam ob Mošenikovi strugi so ga leta 1923 postavili lastniki predilnice: gg. Glanzmann in Gassner. Stoji izven gosto natrpanih hiš, sproščen in svoboden, od potokove pesmi obdan, s cveticami na malem vrtu obkrožen, z belim dvoriščem prijeten vtis vzbujajoč. Pogled na dvonadstropno hišo ne dela občutka, da vstopaš v delavsko domovanje, dom ni kasarna, je pač dom. Kakor kaka vila je. Arhitektonika doma ni šablonska. Fasado oblikujejo v nadstropju arkadni balkoni, verande, namenjene razvedrilu in počitku.

Notranjščina pa je tako razdeljena: v pritličju je na levo majhen pisarniški prostor, obednica za sestre, jedilna shramba, na desni obednica za predilniške uradnike, kuhinja. Ves ostali del pritličja pa zavzema prostrana obednica, ki je obenem velika družinska soba, kjer dekleta preživijo večino prostih ur. — V obeh nadstropjih se poleg kopalnice, umivalnice in spalnice za sestre, nahajajo same spalnice, v vsakem nadstropju po deset. Postelj je 120. Trenotno bivajo v domu 104 dekleta. Po hodnikih pa stoje na obeh straneh omara pri omari, kjer je sleherni stanovalki odločen prostor za obleko in druge stvari.

Življenje v tej družini, ki jo oskrbuje in čuje nad njo šestero mater — šestero čč. šolskih sester je približno tako:

Ko pridejo iz tovarne, gredo v obednico. Hrano imajo zdravo in zadostno ter skrbno pripravljeno. Zanj plačujejo 8 Din dnevno (stanovanje je prosto). V tej sobi se zbirajo. Od vseh strani so dospele v to hišo. Iz vseh stanov: one delavskih staršev in kmečka dekleta. Raznih starosti: od 17 letne do 40 letne. Pa se navzlic temu strnejo vkup in kot eno občestvo zapoje dekliško pesem v topli sestrski skupnosti. — Tu se zaposlujejo v obilici prostega časa. Veste li, s čim imajo največje veselje? Z vezenjem ročnih del in s kvačkanjem se najrajši in z veliko ljubeznijo ukvarjajo. Dve sestri jih uvajata v to umetnost, ki se je priuče v pohvalevredni dovršenosti. Hiša jim daje v uporabo dva šivalna stroja, štiri dekleta imajo lastne. Tako si tekom časa pripravijo z marljivostjo in spretnostjo lastnih rok vso balo, pri čemer prihaja lepo do izraza njihov občestveni čut: nevesti pomagajo tovarišice dovršiti njeno edino doto — okusno izdelano balo. In tudi kuhanja, pranja, likanja in vseh gospodinjskih opravil se privadijo bodoče žene, ne da bi jim bilo v ta namen treba obiskovati in plačevati gospodinjsko šolo. Še nekaj pridobe v hiši, ki je — redovnicam izročena: čut za red in snago, ki sta po vsej hiši seve brezhibna in vzorna.

A dekleta ne goje zanimanja le za pravkar našteta dela, marveč imajo tudi dokaj smisla za izobrazbo duha. Koliko koristnega in poštenega užitka najdejo v čitanju dobre knjige! Imajo naročenih nekaj izvodov knjižnih zbirk Jugoslovanske knjižarne. Ali si berilo izposojujejo v Ljudski knjižnici. Da se čas in pa vsebina knjige še bolje izrabita, čita včasih ena glasno, medtem ko ostale z ročnim delom med prsti poslušajo. Zasedujejo s polnim zanimanjem dnevno časopisje in rade prebirajo naše nabožne in druge revije. Vigrednic je kar 39, saj so tudi dobile lani prvo nagrado od uprave! Moderno sredstvo za izobraževanje je radio. Tudi tega imajo v obednici, da jih uči in vedri. Oskrbela jim ga je tovarna. — Takole v zimskih večerih naprosijo koga izmed domačih duhovnikov, da jim predava na dekliškem večeru. Poleg predavanja je druga točka na takem sestanku odgovor in razgovor o vprašanjih, ki so jih, na lističih napisane in brez imena v posebno škatlico oddane, stavile posamezna dekleta predavatelju. Vsebinski takih vprašanj očituje živ

interes deklet za vse resnobne življenjske probleme. — Mlad človek pa potrebuje tudi veselja. Najbolj iz srca se nasmejejo na vsakoletnem Miklavževem večeru in pri pustni igrici, ko pokažejo svoje igralske talente. Obeh prireditvah se udeležujejo tudi njihovi šefi. Enkrat na leto pa gredo v naravo — majniški izlet. Še en kotichek ne sme biti pozabljen. Najvažnejši, najtopplejši, akoprav je že gori v podstrešje vzdignan. Kapelica je to. Posvečena je v Tržiču tlikanj češčeni Materi vedne pomoči. Vse v njej je skromno in ljubko. Luč vanjo lije le od stropa nizdol — liki v katakombah. Majhen altar v polkrožnem prostoru, omara za mašno obleko, nastavek s kipom Jezusovega Srca, spovednica in dve vrsti klopi, polne raznih nabožnih knjig in molitvenikov v uporabo dekletom namenjene. To je ves inventar tega Gospodovega svetišča, ki je krona vseh številnih dobrin, katere nudi zavod v njegovem okrilju bivačim mladenkam. Mar ni to zares blaženstvo, da imajo Kristusa, Boga,

svojega Prijatelja in Ženina svojih mladih duš med seboj; pod isto streho biva ž njimi vse dni... O nepojmljivo čudo božje ljudomilosti! Studenci Odrešenikovi teko nad vašimi izbami, dekleta, in če ste žejne, smete prihajati zajemat. Stvarnik je vaš sostanovalec. — Redno imajo trikrat na teden tukaj sv. mašo, navadno pa še češče. Mnogo jih prihaja napolnjevati duše z milostmi kalvarijske daritve. Vsak večer se zbero na tem svetem kraju k večerni molitvi, k rožnemu vencu, ki mu dodajo še molitve za duhovnike in za svoje dobrotnike. Prvi petek jim je kakor praznik. Do 80 se jih zbere okoli evharističnega Srca. Najprej opravijo sv. spoved — ali pa že prejšnji dan popoldne —, nato poslušajo govor, nakar pri sv. maši pojejo in končno se približajo svetemu obedu.

Znamenje, da je med njimi dosti zdravega verskega prizadevanja, je tudi dejstvo, da jih je četrtnina pri Mariji v njeni družbi.

Tako je v Dekliškem domu. Če pa ni tako lepo, pa Bog daj, da bi bilo!

Pomen in potreba Dekl. doma v Tržiču sta življenjska. Kam naj bi se zatekala od drugod prihajajoča dekleta, če bi jim ta dom ne postal angel varuh? Kako bi se godilo njih dušam? Le priznajmo: gospoda Glanzmann in Gassner sta s tem, da sta zgradila ta povsem moderni in simpatični de-

kliški dom in ga zaupala redovnicam, pokazala, da nista brezbrizna za socialni in duhovni blagor svojih delavk in da jih (kot mnogo podjetij) ne smatrata za stroje.

Dekleta, ali se zavedate, kaj vam je dekliški dom?

F. Z.:

Običaji o Vseh svetih.

Pri raznih narodih je spomin, posvečen mrtvim, vedno bil kaj različen, po načinu njih življenja in njih vere v onostranstvo; ker pa je smrt tajnostna, vedno nam preteča in da je bi ne videli grozotne, jo odevamo z lepoto naše vere in jo lepšamo v legendah, da nam je manj strašna. Tudi marsikatero vražo so v teh običajih, zlasti v južnih krajih in pri drugovercih. Zanimivo pa je, da se vsi živi radi spominjajo umrlih.

V Toskani, kjer bivam, n. pr. je 2. novembra slavlje cvetic. Trgatev »visečih« vrtov: zadnji, skrbno negovani in s čudežno ljubeznijo pred vplivom strupenega jesenskega vetra ohranjeni nagelji; zadnje rože na pokritih verandah, ki imajo še barvo nečesa živega, ki pa se počasi preminja in blede. Vračajo se brskati na polja in med rumeno listje v gozdu; a ne spletajo vencev, ampak vežejo šope ciklam in vsega še preostalega cvetja, aromatičnih rastlin in melanholičnih zlatolistnih vejic. Pokopališča se izpremene v vrtove; grobov ni poznati več; križi so pokopani pod cvetnim dežjem. In sorodniki ostanejo ves dan pri mrtvih, resno zbrani, govore o njih, puste tekati otroke prosto po stezah: Življenje ni le življenje, ki se smehlja ves dan smrti in ni smrt, ki plaši življenje. In kdor ne pozna običaja, se skoro spotika radi dozdevnega veselja, ki oživlja ta dan tukajšnja pokopališča. Toda več ko je živahnosti, bolj se raduje duša umrlih v ljubečem sporazumu in zato se ta dan ne plaka tu, ampak se spominja, posluša piš vetra in se prižigajo lučke samo na večer, da pripravi tudi njim, ki so nad zvezdami, zemlja zvezden blagoslov.

V Eritreji pa je vseh umrlih dan edin praznik v letu, ki pomenja, da je vsak življenjski dogodek, vsak utrip, vsak sen le v smrti, v njej, ki je od Boga pooblaščen, da z enim samim svojim dihom ugaša naš plamen življenja. Zato mislijo Eritrejci, da mora biti smrt, dobrotna osvoboditeljica velike življenjske teže, pozdravljena s slavospevi in obdarovana. Dan slavlja torej, ker Eritrejci so prepričani, da ta dan prihaja Smrt med ljudi, jim zre v srce, jim šteje in sodi utripe in zaznamuje in odloči njih bližnjo ali oddaljenejšo uro odhoda. Vsaka družina ji pripravlja polna vedra cvetic, prenapolnjene čaše prvovrstnih vin, izvrstnih jedil, dragocenega blaga... in pobožno in skromno se pripravlja na sprejem duš svojih mrtvih, ki jih gospodarica Smrt privede s seboj, da vidijo kraje in drage jim svojce. Ko odbije ponoč, po dolgi, zbrani in tihi molitvi, ki jo moli vsak sam, se vzdignejo slaveč nevidnega gosta in nevidne pričakovane, ki so ž njo, jih kličejo po imenu vse posamezne in potem prično karakteristične plesе in se radoste.

Opojne navade to, ki naredo iz smrti življenje, jo radostno slave ter se o svojem času smehljaje ločijo s sveta.

Kitajci pa vedo, da v aprilu, mesecu posvečenem mrtvim, jih le-ti vabijo k pojedini poleg grobov, da jih v duhu iskreno pozdravljajo in se povesele ž njimi. Zato se oblečejo belo, ki je njih žalna barva (vedrost, ki se ne užalosti) in pripravljajo na grobovih sijajne pojedine. Cvetic ne prinašajo, ker je vendar umrli, ki jih vabi na praznovanje; toda pred obedom iščejo med visoko zrastle travo krog kopališča cvetic, ki so vzklile proste,

same in se odičijo ž njimi, drhteč hvaležnosti, kajti te cvetke so dar vabilcev, njih dragih umrlih.

Prebivalci Auvergne in Creuse v Franciji polože v krste skodelico in kos kruha, da njih dragi pokojni v noči pred njih praznikom, ko gredo iz grobov posecat svojce, lahko nabero v skodelico slane, da se požive in si omočijo ž njo kruh.

Latinci so si metali izluščen bob čez rame, da potolažijo in ublaže v določeni noči srd gostov, ki videč, da se jih spominjajo, počivajo v miru, ne da bi vstali iz grobov in plašili živeče, ki bi jih srečali.

Toda eden najljubših običajev vseh mrtvih dne je oni romunskih kmetov, ki pripovedujejo pobožno, kot bi molili, navade in maloznane legende njih češenja mrtvih.

Domotožen, vražen, skromen, zmeren in mil v svojih pesmih je rumunski kmet, ki se odkrije ob prvem solncu, če ga dojde zarja pri delu, ki poljubi prvi pridelan grozd Stvarnikovega blagoslova, ki vedno pušča na vozovih kavalirsko prostor ženam, a hodi sam kilometre in kilometre peš, ta kmet pripoveduje z drgetom duše in trepetajočim glasom legendo:

»Ko je mrlič pokopan in čuti, da mu kosce za koscem odpada telo, da se mu razpuščajo kosti, ne žaluje, ne vzdih: ker polagoma kot mu razpada telo, ugleda njegova duša svit modrine onstran neba, onostranske očarljive vrtove, kamor se bo lahko vzdignil očiščen in prost, ko bo materija docela in povsem uničena.

Toda ena sama je tesnoba in grenkost, ki jo okuša: ne ve, če se ga spominjajo njegovi dragi, če bo kdo prišel na njegov grob. In od te muke vstaja iz njegovega srca mnogo drobnih komaj vidnih plamenčkov, ki pa vendarle neke noči ojačeni prodro zemljo in polete iz groba.

Tavajo ti plamenčki, kot vzdih utrujenih, iz žarečega, poletnonočnega neba padlih zvezd, in kjer se ustavijo, puste iskro, ki ugasne in jo popije sestra zemlja, ali pa jo ugrabi veter in odnese daleč daleč.

Tuintam se ustavijo ti plamenčki, nevidni, ki so le boleš mrličevega srca, hrepenenje in želja po spominu, molitev njih, ki nimajo več usten, njih poljub, njih roke v objem, se ustavijo in ugasnejo kot žitna zrna med brazdami pluga, kot cvetni prah v čaši druge cvetke, ki se mu odpre v sprejem dokler se vse darujoče srce nekako ne uniči, dokler mrlič nima ničesar več darovati. In duša, dotlej še vedno zaprta v temnem grobu, čaka, da kdo sprejme te ljubavne vzdihne, ki jih je sejala; čaka da jih kdo najde in jih ji prinese, ogrete in oslajene v zvestem spominu.

Če jih vidi, je prepričana, da ni pozabljena in zadobi nebeški mir; če jih začuti trepetajoče na zemlji, ki krije nje razpadlo telo, se vzradosti in vzpne proti nebu v blagoslovnem slavošpevu.

Medtem se iskre teh plamenčkov preobrazijo, kakor od lopate obrnjeno seme. In nekega dne poženo zeleno stebelce in naredo popek. Tedaj se oni živi, ki niso pozabili mrtvih, napotijo v sladkozamaknjenem romanju iskat cvetke, vzklite iz bolesi umrlega, naredo šopek in ga polože na grob nepozabljenega.

Duša se raduje tedaj; toda gorje njemu, ki ne zbere teh cvetic; gorje živemu, ki ne prinese pokojnemu v dar nekaj krizantem. Nima pokoja in nima pokojnikovega blagoslova, kajti njegova duša je tožna in obupna med belečim se okostjem.«

*Priporočajte »Vigred«
in pridobivajte nove naročnice!*

Praktični nasveti potnicam.

1. Ne podajajte se nikdar na pot, ne da bi se informirale o razmerah vstopa in bivanja v deželi ali mestu, v katero ste namenjene. Te razmere niso povsod enake.

2. Preskrbite si vse potrebne listine (potni list, vizume itd.), sicer se izpostavite neprilikam, ki imajo težke posledice za vse nadaljnje potovanje, posebno pa še, ker lahko zakasniyo vaš prihod v kraj, kjer ste se bile javile.

3. Ker imajo večja mesta več kolodvorov, povprašajte v naprej, na katerem izmed njih morate izstopiti. Kadar poročate o svojem prihodu, skrbite tudi zato, da boste označile kolodvor, na katerem boste izstopile.

4. Potni list, denar, spričevala spravite v poseben žep pod obleko. V denarnici obdržite samo za vožnjo potrebni drobiž; pazite, da ne boste puščale denarnice v plaščnem ali jopičnem žepu. V kovčegu, katerega izročite železnici, ne puščajte nikdar nikakih vrednot, četudi se kovčeg dobro zaklene.

5. Na potovanje vzemite nekaj več denarja kot ga rabite za vozni listek, ker na potovanju ima človek vedno nepredvidene izdatke: prenočišča, prevažanje prtljage, doplačilo na eventuelni brzi vlak, če smo zamudili potniški vlak itd.

6. Prtljago oddajte železnici; za minimalno vsoto vam preskrbi prevoz. V nekaterih deželah je boljše, če pošljemo prtljago že nekaj dni poprej, če mogoče, naslovivši jo na kolodvor kraja, kamor smo namenjeni. Prišedši v ta kraj, jo lahko takoj dobimo, potem ko je bila carinsko pregledana.

7. Pri tej preiskavi bodite vedno navzoče, bodisi na meji, ali pa na kolodvoru, kjer izstopite, sicer se lahko zgodi, da vaša prtljaga ostane v carinarnici. Če potujete v Anglijo, se morate takoj pri izstopu pobrigati za svojo prtljago. Če tam nadaljujete vožnjo, morate same skrbeti zato, da se prtljaga spravi v isti vlak, s katerim potujete. Kadarkoli potem prestopite, morate paziti, da gre prtljaga z vami.

8. Brzovlaki večkrat nimajo vozov III. razreda in je treba doplačila. Dobro torej pregledjte vašo pot.

9. Ko ste to storile, potem še upoštevajte, da ura ni v vseh deželah enaka.

10. Med potovanjem ne stopajte v razgovor z neznanimi osebami, pa naj si bodo že ženske, še manj pa z moškimi. Nikomur ne pripovedujte, kam potujete, predvsem pa ne spreminjajte svojega potnega načrta, če vam neznanec to svetuje.

11. Od neznanih sopotnikov ne sprejemajte bonbonov ali kakršnekoli hrane ali pijače. Ne sprejemajte in niti ne poduhajte cvetlic, katere bi vam eventuelno kdo ponujal. Zgodilo se je že, da so na ta način zločinci zastrupili ali pa uspavali mlada dekleta.

12. Kadar rabite kakih pojasnil med potovanjem, se obrnite na železniško osebje. Povprašajte natančno, kje je treba prestopiti. Nikdar ne stopite v vagon, preden se niste prepričale, da je vlak res tisti, v katerega morate vstopiti. Boljše je večkrat poprašati.

13. Na vseh postajah se obračajte na službujočo osebo kolodvorskega misijona, katero spoznate po rumeno-belem traku. Za slučaj, da je ne najdete, pa povprašajte pri železniškem uradniku. Službujoča oseba kol. misijona je večkrat pomešana med množico, posebno na kolodvoru, kjer išče dekleta, katera bi videla v zadregi.

14. V nekaterih deželah ni v navadi, da bi se postaje klicale. Takrat pa ravnajte po času, ob katerem morate dospeti na svoj cilj in pravočasno povprašajte, da se ne boste peljale predaleč.

15. Na postajah, kjer ima vlak daljši postanek, nikar ne zpuščajte kolodvora. Uro odhoda čakajte poleg službujoče osebe kol. misijona ali pa v čakalnici.

16. Ako vam je treba kje prenočiti, poiščite zavetišče kol. misijona, označeno na rumeno-belem lepaku, katerega najdete na vsakem kolodvoru. Še boljše je, da si ta naslov dobite v naprej, da zavetišču javite v naprej svoj prihod. Prosite istočasno, da pridejo po vas na kolodvor. Označite kako znamenje, po katerem se boste obojestransko spoznale. Za slučaj, da spremenite svoj načrt, ne pozabite brzojaviti zavetišču, da mu prihranite nepotrebne poti.

17. Kadar prenočite v kakem hotelu, bodi to vselej hotel, katerega vam bo pisarna kol. misijona priporočala. V hotelu pazite posebno na to, da se bodo vrata dobro zaklenila s ključem. Nikdar jih ne pozabite zakleniti!

18. Kadar morate zgodaj zjutraj zapustiti hotel, zahtevajte račun že zvečer, zakaj v zadnjem trenutku ne boste imele več časa, da ga preračunate, niti ne boste mogle uveljaviti svoje eventuelne reklamacije.

19. Pazite, da potuje prtljaga z istim vlakom kot ve same. Tudi na ročno prtljago pazite in je nikomur ne zaupajte, izvzemši če jo pustite vpisati kot ročno prtljago in jo proti potrdilu oddaste. Tudi kolodvorskim nosačem jo lahko zaupate. Iz previdnosti si zapomnite številko, katero tak nosač nosi na čepici.

20. V tujem mestu nikdar ne sprašujte za pot drugih kot izključno samo policijske uslužbenke. Vsaka druga oseba bi vas lahko namenoma zapeljala v drugo smer.

21. V velemestih se dogaja, da se neke osebe poslužujejo vsakovrstnih sredstev, da dobijo zaupanje mladih deklet in jih na ta način izvabijo v kraje, odkoder ne najdejo več izhoda. Zgodilo se je že, da je ženskam postalo naenkrat slabo, samo zato, da so vzbudile usmiljenje pri mimoidočih. Pustile so se odvesti na svoje navidezno stanovanje, ki pa je bilo vse kaj drugega. Nikdar in pod nobeno pretvezo ne stopajte v hišo, katere ne poznate. Ne sledite nobenemu tujcu, nobeni tujki, kamorkoli bi vas hotela peljati, ne peš, prav posebno pa ne v vozu ali avtomobilu.

22. Splošno pravilo: Pomnite pa predvsem, da bo vaše obnašanje med vožnjo vaša najboljša čuvarica.

Opomba: V slučaju zadreg in neprilik se v velikih mestih potnice lahko obračajo tudi na konzulat, poslaništvo ali delegacijo svoje domovine.

Dekleta bodimo previdne!

(Piše služkinja iz Beograda.)

Po preteku mojega enoletnega bivanja v mestu, se spominjam tudi Vas in vseh svojih prijateljev in znancev tam gori v Sloveniji v prijazni Savinjski dolini. Čeprav se tukaj počutim srečno in zadovoljno, vendar mi moje misli večkrat splavajo gori v Slovenijo in si zapojem: »Tiha luna jasno sije, duh moj misli na svoj dom.« Kako rada bi zaklicala vsem slov. dekletom, ki si želijo v službo v mesto: »Dokler imaš kaj dela in jela doma, nikar ne hodi v službo, ako pa te razmere primorajo, da greš služiti, ostani v Sloveniji. Saj tudi v Celju in Ljubljani po-

trebujejo zvestih in marljivih služkinj. Ker tukaj med pravoslavnicami brati je veliko več nevarnosti za mlado dekle, da izgubi vero. Ogrski socialni filozof Eötvös pravi: »da med milijoni ljudi skorajda ne moremo najti niti enega, ki bi se ne dal vplivati po družabnem krogu, v katerem živi.« Torej ako dekle ne bo nikoli slišalo božje besede v katoliški cerkvi, bo težko ostala verna in pobožna. Zato se velikokrat primeri kateri tako, kakor piše »Vigred« štev. 10, o tisti Tončki: »Tako se izpolnjujejo nade...«. Kaj ji koristi, ako ima v mestu boljšo plačo, kakor če bi služila na deželi, ko pa mora potem celo svoje življenje objekovati ta svoj korak.

Večkrat si mislim: oh, da nimam jaz več prostega časa, da bi pisala svojim prijateljicam v domačo župnijo. Kako rada bi jim povedala, da se premalo zavedajo, kako srečne so, zlasti družbenke Marijine, ker imajo vsak mesec svoje družbene shode, pri katerih jih dobri in blagi g. voditelj navdušuje za lepo in čednostno življenje. Kako srečna je kongreganistinja, katere se ne sramuje nositi Mar. svetinjo! Ze od mladih let sem se zavedala, da v Mar. družbo pristopiti ni nobena sramota, zlasti pa sem se prepričala sedaj po večkratnih izkušnjah, da zvesto kongreganistinjo ima rad Bog, pa tudi ljudje. Protestant Fontane piše: »Kjer je Madona, tam je tudi lepota. Katoliški cerkvi pa moramo vendarle pustiti triumf, da vsebuje vse najlepše, najvišje in poudarjam tudi še: vse najbolj zanimivo.«

Torej ljuba slov. dekleta, zlasti pa pozivljem svoje rojakinje vrle Savinjanke, oklepajte se zvesto Mar. družb in iščite izobrazbe v prosvetnih društvih, da boste lahko krepko stale v boju za vero in dom. Služite Gospodu v veselju in v čistosti, ponižnosti, nedolžnosti, gorečnosti! Rade si večkrat zapojte ono: »Venček na glavi...«, dokler slov. rod biva, po zemlji hod, bode slovelo slov. dekle!« — Ko bi jaz ne imela tukaj doli v Srbiji slovenskih prijateljic, s katerimi pridemo ob nedeljah skupaj pri cerkvi, bi me že zdavnaj domotožje prignalo domov. Ob tihih urah, kadar sem prosta, zlasti ob nedeljah popoldne, pa vzamem v roke kako lepo povestno knjigo, ob kateri mi čas jako hitro mine. Tudi »Bogoljub«, »Glasnik« in »Cvetje« so moji zvesti prijatelji, ki me obiskujejo redno vsak mesec. Prijateljica »Vigred« mi je izmed vseh najljubša, ker mi vse tako lepo po domače pove, kakor da se razgovarjam doma s svojo sestro. Srečo sem imela, ko sem iskala službo, da sem našla prijazno gospodinjo, s katero

se jako dobro razumeva. Čeprav je ona pravoslavne vere, mene nikoli ne ovira pri mojih verskih dolžnostih in tudi nima nič zoper to, ako grem včasih tudi ob delavnikih v cerkev, samo da svoje delo o pravem času opravim. Ze poprej sem omenila, da nimam veliko prostega časa za pisanje vendar me izrek ki ga berem v svoji spominski knjigi priganja k delu: »Svečo poglej, ki se sama použiva, vedno je manjša, ko drugim gori. Gori, izgori in nase pozabi — pa zadovoljno bo tvoje srce! Da, res je to, draga dekleta. Tudi naš slavni škof Slomšek je rekel: »Počivali bomo v grobu.« Dekle zlasti kongreganistinja, pa bi se naj držala gesla: »Ti bodi svetu angel in svet bo tebi raj!« Kajne, vsi ljudje si želijo imeti raj že tukaj na tem svetu, a da ga iščejo tam, kjer ga najti ne morejo, o tem nam pove Slomškova pesem »Preljubo veselje, oj kje si doma?« Kje bomo pa me dekleta iskale raj na zemlji? Vem, da med čitateljicami »Vigredi« so same takšne žene in dekleta, ki prav dobro vedo, da srčni raj na zemlji najde le taka duša, ki ima čisto vest. Cimbolj katoliško človek živi, tem srečnejši je, tembolj je v iskrenem, globokem, bistvenem miru z Bogom, se se boj, z vsem stvarstvom. Zapomni si torej, draga Slovenka in ne pozabi nikoli: Lepo življenje — neprenehana veselica! Hčerke Marijine, le več, le še mnogo več evharističnega Solнца zanesimo v naše Mar. družbe! Da se ne bodo mogli nad nami spotikati drugi: »Saj družbenke niso nič boljše od drugih deklet, velikokrat še slabše.« Bodimo lep vzgled vsej svoji okolici, večno seva le lahko vesela naša nebeška mati Marija.

Cas beži in se ne vrača, za seboj podira vse. Tudi tvoje žarno lice, o mladenka odcvete. Bodi vedno zadovoljna, večno seva le pomlad v srcu, ki ostane polno žive vere, zlatih nad.

Poročila in dopisi

Slovenska krščanska ženska zveza je imela 13. oktobra 1932 svoj letni občni zbor. Iz poročil povzamemo, da je v poslovnem letu 1931-1932 vršila svoje delo po svojih dosedanjih načrtih in jih je skušala razširiti in izpopolniti. Svojim včlanjenim društvom, ženskim in dekleškim odsekom je izdajala redno mesečne okrožnice za njihovo podrobno delo, zraven pa tudi prilogo »Strežba bolnikov«, ki vsebuje celotno snov za bodoče tekme.

Včlanjeni odseki so v zimskih mesecih preštudirali razne zdravstvene knjige, posebno dr. Rus: »Prva pomoč« ter so se iz njih članice temeljito naučile teoretičnega in praktičnega ravnanja z bolnikom, oziroma ponesrečencem, preden pride zdravnik, in kako je treba bolnika ali ponesrečenca preskrbeti za prevoz k zdravniku ali v bolnišnico. V pomladanskih mesecih so se po od-

sekih vršile zdravstvene tekme teoretično in praktično. Na ta način se je izvežbalo okoli 60 članic za prvo pomoč v sili. Ženska zveza je za tri najboljše odseke, ki so se pri teh tekmah teoretično in praktično najbolj izkazali, razpisala tri nagrade. Prvo nagrado, domačo lekarno, lično omarico, z okoli 15 raznimi pripomočki za prvo pomoč v sili je dobil dekliški odsek prosvetnega društva Moste pri Ljubljani. Drugo nagrado, material za domačo lekarno (12 predmetov) je dobil dekliški odsek prosvetnega društva Šmartno pri Litiji in še posebno pohvalo, ker je predelal več zdravstvenih knjig. Tretjo nagrado, material za domačo lekarno, je prejel dekliški odsek Šmarje pri Jelšah. Pa tudi vsi drugi odseki, ki so sodelovali pri teh tekmah, zaslužijo tudi s tega mesta javno pohvalo, ker so vsi pokazali mnogo razumevanja za to važno in splošno

koristno panogo ženskega dela in so dobili prav dobre in dobre ocene. S tem svojim znanjem lahko prav mnogo koristijo v svojem okolišu pri mnogih nesrečah, ki so danes tako zelo pogostne.

Kakor v preteklem letu je Slov. krščan. zveza tudi v tem letu prirejala v zavetišču Poselske zveze dvakrat na teden predavanja o vzgoji, lepem vedenju, spisu in računstvu ter o pomenu organizacije. Ena izmed odbornic je prav tam vodila vse leto tečaj v nemščini.

Ker je vso gospodinjsko izobrazbo prevzela Banovinska uprava po svojih tečajih, je v tem oziru Zenska zveza po svojih odsekih delovala samo teoretično. Dosedanje tečaje so nadomeščale v tem letu zdravstvene tekme.

Počitniška kolonija, ki je par let doslej tako uspešno skrbela za okrepitev mestnih otrok na Homcu, je to leto zaradi gospodarske krize morala prenehati s svojim delom, ali upati je, da se bo za prihodnje leto zopet poživila.

Zenska zveza je oskrbela marsikaterim včlanjenim odsekom pa tudi kongregacijam na deželi predavanja in predavateljice. Prav tako je ena izmed odbornic Zenske zveze oskrbovala celoletno Dekliško uro v radio Ljubljana.

Od 1. aprila dalje posluje na glavnem kolodvoru v Ljubljani Kolodvorski misijon, ki ga je pod pokroviteljstvom Katoliške Akcije organizirala Zenska zveza. Kolodvorski misijon je mednarodna ustanova, ki ima namen skrbeti za varstvo potujočega ženstva, zlasti deklet, ki prihajajo v mesta iskat službe in lahko padejo v roke brezvestnim ljudem. Ker je v zadnjih letih dotok ženstva v Ljubljano vedno večji, se je pokazala tudi v Ljubljani nujna potreba po tej splošno koristni socialni ustanovi. Po zgledu drugih mest, ki so šla Zenski zvezi v tem oziru s hvalevredno prijaznostjo na roko, je Zenska zveza na enak način organizirala tudi ljubljanski Kolodvorski misijon. Da doseže svoj namen, oskrbuje Kolodvorski misijon stalno službo pri prihodu in odhodu vlakov. V informacijski pisarni Kolodvorskega misijona, v palači Vzajemne zavarovalnice, pa dobiva potujoče ženstvo vsa navodila, napotke in informacije, ki jih potrebuje. Vedno bolj pa se kažejo Kolodvorske-mu misijonu še druge potrebe, ki jih kot socialna naprava ne sme prezreti. Mnogoštevilni bolniki, onemogli, ponesrečenci, ki prihajajo v bolnišnico ali odhajajo iz nje prav tako potrebujejo pomoči in nasvetov. Tako je postajal delokrog Kolodvorskega misijona vedno širši in se je namnožilo tudi delo in stroški. Kolodvorski misijon se je s svojimi prošnjami obrnil za gmočno pomoč na mnogotera društva, zadruge, denarne zavode in posameznike, ki so mu omogočili dosednji obstoj. Ker je v interesu vsakega posameznika in vsega našega naroda in ne nazadnje tudi naših društev, da se obvaru-

jejo dekleta pred brezvestnimi izkoriščevalci in, da se omogoči tudi nadaljnje plodonosno delo Kolodvorskega misijona, tudi s tega mesta prosi za vsestransko zanimanje in prav krepko pomoč. To pa zlasti zaradi tega, ker vzdržuje Kolodvorski misijon tudi lastno zavetišče, ki oskrbi potujoče ženstvo s snažnim in cenim prenočiščem. Za vse zadeve, ki pridejo v poštev pri Kolodvorskem misijonu (tudi za prenočišče) se je treba obračati na Kolodvorsko pomočnico na kolodvoru, ki jo je lahko spoznati po belo-rumenem odznaku, ki ga nosi na rokavu.

Prav v smislu Kolodvorskega misijona je bilo tudi organizacijsko delo Zenske zveze, ki je po svojih včlanjenih društvih in odsekih prejemale obvezna naznanila o vseh dekletih, ki so odšla iz domačega kraja, da je na novem kraju posredovala zanje pri odločitnem društvu ali župnem uradu.

Zenska zveza se je tako v centrali, kakor tudi po svojih društvih udeleževala vseh važnejših proslav, patriotičnih prireditev, evharističnih in marijanskih kongresov.

Udeleževala se je sestankov in posvetovanj kulturnih, socialnih in dobrotelčnih ustanov v centrali, kakor tudi na sedežih včlanjenih društev.

V dneh 12., 13. in 14. oktobra je priredila za delegatinje včlanjenih društev in odsekov prosvetno-socialni tečaj, na katerem so se obravnavala sodobna vprašanja, pri katerih mora katoliška žena nujno sodelovati.

Duhovne vaje za žene in dekleta na Mali Loki pri Ihanu. Z adventom bomo spet pričeli z duhovnimi vajami. Letošnje leto je naša zgradba dobila popolnoma drugo lice. Dobili smo novo, lepo, prostorno kapelo, skoraj vsi stanovanjski prostori so prenovljeni, zunanost je povsem drugačna, tako da se boste čutili v našem novem Domu kakor doma. Ker se je priglasilo že precej veliko število žena, zato bo prvi tečaj letošnjih duhovnih vaj namenjen **ženam** in sicer se bo pričel v soboto zvečer, 26. novembra, in končal v sredo zjutraj, 30. novembra. Za dekleta bodo duhovne vaje pred božičnimi prazniki **d v a k r a t**: Od 3. do 7. decembra, pa od 17. do 21. decembra.

Ker so tudi nekatere gospodične učiteljice izrazile željo, da bi imele rade duhovne vaje o božičnik počitnicah, bomo tudi tem ustregli, tako da bodo duhovne vaje za **gospodične** (tudi druge, ne le učiteljice) od 27. do 31. decembra. Duhovne vaje se bodo vselej pričele prvi dan zvečer in končale zadnji dan zjutraj. Iz Ljubljane bo pripeljal one, ki se bodo za duhovne vaje priglasile, poseben avtobus na Malo Loko, po končanih duhovnih vajah pa spet odpeljal nazaj v Ljubljano. Oskrbtnina za ves čas znaša 100 dinarjev. Vse drugo se Vam bo pismeno sporočilo. Prav kmalu se prigrasite na naslov: **Usmiljene sestre sv. Križa, Mala Loka** pri Ihanu, pošta Domžale.

Odgovori na pisma.

(Pogovori z gospo Selmo.)

Marija 22. Res dolgo se nisi oglasila. A ker si še na starem kraju, se mi zdi, da bo že prav. Da Ti je težko, ko Tvoji domači Boga zapuščajo, kaj rada verjamem. Ne vem pa, če je najsrečnejše sredstvo, ko jim pišeš ostra pisma; morebiti bi bilo bolje, da jih na mil in prisrčen način opozoriš, da to ne bo dobro. Ostrost zbuja ostrost in odpor. Ali tudi kaj moliš v ta namen, da bi se te razmere predrugačile? Morebiti bo to še največ pomagalo. Zakaj praviš, da le redko moreš k sv. zakramentu? Če si v L., imaš vendar dovolj prilike, saj menda nisi tako zaposlena, da bi ne mogla? Kako se počutiš v kuhinji? Ali boš potem še tu ostala? Meni se zdi, da bi bilo primerno. Sporoči!

Vislava. Kaj naj s Tvojim tako dolgim pismom? Da bi Ti na vse mogla odgovoriti, je skoraj nemogoče. Kolikor se bo dalo, bom poskusila. Ljubezen, fant, prevara — morebiti po lastni krivdi; to je prvi del. — Fant iz slabe družbe, ponočevalec, pretepač, ki pa zaradi ljubezni do dekleta postane drug človek, pošten in dober. Preziranje dekleta, ker se peča z njim, v vsej njeni okolici. A imata se rada, zaupata si in sta se zaročila. To je drugi del. — Kaj pravim k temu? Pravijo, da ljubezen dela čudeže. Morebiti je tu nov dokaz za to? Bog daj!

Pričakujoča. Rada bi Ti svetovala, da spremeniš službo, a Ti moram le povedati, da si lahko vesela, ko to službo imaš in če to pustiš, boš v teh časih težko drugo dobila. V Ljubljani je polno deklet, ki tedne in mesece čakajo na službo, a je ne dobe. Ostani v tej službi, morebiti se bo čez čas kaj izpremenilo. — K drugemu vprašanju: Dekliško čast čuvaj kot najdragocenejši zaklad! — Vse drugo, kar bi rada vprašala, pa kar kmalu napiši in pošlji!

Melisanda. Danes naj Ti odgovorim kar na dve pismi. Čudno, kako Te nosi poezija na svojih krilih! Morebiti Ti je prav ta, ki praviš, da Te je privedla na pot resnice, zdaj pa ovira? Pomisli malo, če tudi Ti sama ono, kar je najvažnejše — pa če se poročiš, ali greš v samostan, ali ostaneš sama — kar je temelj vsemu drugemu, pa bilo karkoli, ne odrivaš na drugo mesto! Ne moreš reči, da Ti ni mogoče storiti odločilnega koraka, ker to ne drži! Že zadnjič sem Ti napisala, da ima božja velikodušnost svojo mejo v Njegovi pravičnosti. Če Ti po-

nuja priliko, da lahko stopiš v Njegovo občestvo, pa tega ne storiš, boš morebiti pozneje zastoj iskala take prilike. — Ne maraš polnih cerkva, hrupnih pobožnosti, glasne molitve? Potem je to dokaz, da ostaneš rajši tam, kjer si zdaj. Tam je dovolj prazno. — Vabiš me v svoj lepi dom, a saj veš, da ne morem, ker sem Vam vsem na enak način na razpolago. Vendar se mi zdi, da sem Te pred meseci videla v vlaku in Te menda od tedaj poznam. Kako naj poznam Tvojo prijateljico? Hvala za njen psevdonim; zanimala se bom za njene članke. — Čudno, da Tvoje pismo gladko zanikava vse, kar si že kdaj priznala. Zato ne morem po tem drugem pismu niti od daleč odgovoriti na ono vprašanje, ki si ga postavila na konec. Izvijaš se in si menda kar srečna v svojih dvomih, ker nočeš verjeti, da je Bog sam hotel, da se naslonimo na Cerkev, ki nam po zakramentih naklanja Njegovo moč v najtemnejših trenutkih našega življenja. — Nisi imela prav, ko si v prvem pismu trdila nasprotno; kar sem, to sem in ne morem Tebi na ljubo postati kaj drugega. Kdaj bom izvedela veliko novico, ki jo že tako dolgo pričakujem?

Dvomljiva. Noben človek nima izrečno ta ali oni temperament, navadno so pomešani. Če je kdo sangvinik, še ni rečeno, da ne more postati še kaj drugega. Prečitaj o priliki to razpravo v »Vigredi« iz prejšnjih let, pa primerjaj lastnosti! — Ko dekle stopa v zakon, naj ne misli, da se bo že privadila. Za to je treba še kaj drugega, o čemer pa smo že prevečkrat razpravljale na tem mestu, da bi danes zopet ponavljala. Da imajo starši pravico svetovati, je uveljavljeno; le siliti v zakon s tem ali onim ni prav, ker brez ljubezni in razumevanja ni sreče. Še kaj piši!

Gabrijela. Tvoj spis sem prečitala, pa je tako podoben šolski nalogi, da si ga kar ne upam oddati uredništvu, ker bi ga zavrnili. — Mogoče boš drugič kaj boljšega napisala?

Slavka. Tvoji stavki: »Zdaj je, kar je. Morda je zame bolje, morda pa v pogubo. Bomo kasneje videli«, mi dajo misliti, da odklanjaš vsako pomoč. Saj Te nihče ne sili! Z moje strani ni padla beseda, ki bi Te mogla izdati. Če si se sama, pa jaz ne morem za to. — Če imaš v teh časih toliko denarja, da si lahko naročaš toliko listov, je čisto Tvoja zadeva. Da pa se ogiblješ verskega čtiva, pa ni prav. — Oprimi se tudi žrtev, če je je treba v Tvoj dvig!

Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša 25 Din, z mesečno prilogo 50 Din, če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le 20 Din; za inozemstvo 32 Din, s prilogo 64 Din. — Izdaja Konzorcij Vigredi (Vida Mašič) v Ljubljani, Masarykova c. 12. —

Uredništvo in upravništvo Masarykova cesta 12, palača Vzajemne zavarovalnice.

Saj sem rekla, da so mnogo krive gospodarske razmere: za posle in dninarje bi iz grunta ne mogli izžeti denarja; polje pa vendar mora biti obdelano, ker bi sicer ne dajalo kruha in živina mora biti v redu opravljena, saj je še tako le malo vredna. Zato gospodinja mora biti gospodarjeva desna roka na polju in v hlevu in delo v gospodinjstvu se odlaša od tedna do tedna; zakaj pa tudi tratiti dragocene ure podnevi in pozno v noč, ko pa ribanje in pranje in drugo snaženje ne »donaša nobenih dohodkov«.

Povsod seveda ni tako in sedaj pozimi najbrž sploh nikjer več ne bo. Sedaj bo skoraj vsaka gospodinja že utegnila, da bo po vsakem obedu sproti pomila posodo in jo spravila na določeno mesto; sedaj bo prvo njeno delo, ko bodo otročki vstali in bo z njimi odmolila jutranjo molitev, da jih bo umila in počesala in dobro napravila, da se vsaj prehlade ne v teh mokrih in mrzlih dneh. Čez dan bo pazila, s čim se bodo otroci igrali in zabavali, kje bodo hodili in s kakšnimi čevlji se bodo vračali v izbo, da tla ne bodo že v nedeljo ali ponedeljek večer popolnoma črna. Mnogo dela namreč lahko vsaka gospodinja prihrani in olajša, ako dela po nekem določenem načrtu in ne preskakuje od dela do dela in si vsak dan sproti ne izmišlja novega delovnega reda. Koliko je namreč opravil, ki jih lahko opravijo otroci sami, ako jih le vedno tako učimo; sosedova Ljubica, na primer, je stara poltretje leto, a noče prijeti kruha v roke, ako nima umitih. Mamica jo pač vedno navaja k snažnosti in zato temu otroku nikdar ne visi svečka od nosa in nikdar ni po obrazu in po rokah in obleki kar trdo od umazanca. Sosedovi otroci tudi ne puščajo cele podplate blata v kuhinji in v sobah; zakaj neki pa je pred hišo slama! Pri sosedovih nikdar ne leže po tleh krpice, zmečkan papir, še manj skorjice kruha ali celo posode z ostanki jedil, ki bi jih mali pustili, ko bi nehali obedovati — na tleh; ne, kaj takega se pri sosedovih nikdar ne vidi, čeprav mati nikdar ne pobira kaj takega za otroki. Kadar komu kaj pade iz rok ali če z delom ali igranjem sam navleče, to tudi brez posebne povelja vsak sam pospravi.

Otroci ne obedujejo ne na tleh in ne pri odraslih, ker za k odraslim takale majhna družina res ni; sosedov oče sam jim je pa pripravil nizko mizico s klopjo, kjer se pa vendar morajo prav tako dostojno in mirno obnašati, čeprav so sami.

Našo sosedo res spoštujem kot vzorno gospodinj in mater. Koliko onega, kar kmečke matere mislijo, da je za njihovo hišo »pregosposko«, ona igraje nauči svoje otroke. Tako tamkaj otroci vsak večer voščijo staršem: »Lahko noč!« in zjutraj je njihova prva beseda mami in očetu voščilo: »Dobro jutro!« Tudi najmanjše stvari ne zahtevajo, ampak prosijo; še na misel jim ne prihaja, da bi jim morali starejši streči; nasprotno, nikdar ni treba ukazovati, ako oče vpraša po klobuku, da bi odšel iz hiše, ali mati po nizkem stolčku, da bi se udobnejše odpočila: dva ali trije takoj skočijo iskat. Če pride kdo povasovat, gredo otroci po svoje in se ne zgrinjajo okrog matere, da bi radovedno motrili tujca: če gre mati k sosedovim, se nikdar ne usuje za njo cel trop otrok, da bi se jih pri sosedovih bali, kaj bodo vse pretaknili, prevrnili in umazali...

Vse to so same malenkosti; take malenkosti, da bi jih ne smeli prezreti pri nobeni hiši. Po morajo biti sosedovi otroci vendar zelo hvaležni svoji materi, da ni prezrla teh malenkosti.

Gospodinjsko delo v novembru.

Glavno delo zunaj je zdaj že dovršeno. Treba je spraviti še zadnje stvari z vrta v shrambe, zlasti pa pozne pridelke v klet. V tem mesecu lahko gospodinja že prekoplje in pognoji svoje grede na vrtu. V jeseni v glavnem uporabljamo hlevski gnoj, ki se preko zime povsem razkroji in je za prihodnjo pomlad tako zemlja pripravljena. Po vsej pravici je prav, da je ta gnoj v prvi vrsti pri nas v porabi, ker vsebuje dva važna činitelja za uspešno rast rastlin: pripravljamo vse potrebne snovi zanje in preko zime stvari prav mnogo dobre prsti. Seveda pa ga je treba pametno uporabljati. To velja posebno tam, kjer ga nimajo doma, ampak ga je treba za drag denar kupiti. Uporabljamo ga predvsem za one rastline, ki rabijo mnogo hrane. To so vse vrste zelja, paradižniki, kumare, vse vrste solate in špinacije. Primerno je torej, da te rastline posajamo na grede drugo poleg druge, kar nam

prekopavanje in gnojenje bistveno olajša. Če vrč primerno pognojimo in rastline pravilno izmenjavamo, je ta gnoj toliko močan, da učinkuje celo dve leti. V tem letu, ko nam ni treba tega kosa, ki smo ga letos pravilno pognojili, gnojiti, lahko to storimo na drugih delih vrta. Najbolje je, da ga sproti vozimo iz hleva, da ga dez ne izpere in zemlja, ki je na vrhu, ne izrpa, kar potem, ko zemljo prekopljemo pride na dno in rastlinam prav nič ne koristi, ker korenine ne sežejo tako globoko. Če gnoj dolgo časa leži na prostem, izgubi največji del svojega najboljšega sestavnega dela, dušika, ki v obliki amonijaka odhaja v zrak. Važno je tudi, da gnoj ne zakopljemo pregloboko v zemljo, ker se tam le počasi razkraja. Prekopavanje v jeseni in gnojenje, pa mora biti do prve zmrzline končano. Ni nam treba zemlje rahljati in ravnati ter urejevati, ampak je dobro, da pustimo prst v velikih kepah, ki potem na površju zmrznejo. Nimamo namreč boljšega rahljača zemlje, kakor je zmrzlina. Pa tudi za preganjanje vrtnih škodljivcev je zimska zmrzlina najboljše sredstvo. To pa moramo pravilno uporabiti, zgodaj prekopavati, da smo do tedaj končali, ko nastopi prva zmrzlina.

Na sadnem vrtnu je treba v tem mesecu obrezovati grmovje. Pri ribezlu in agrazu je navadno treba veje le nekoliko razredčiti. Pomniti moramo, da je treba najprej starejši les odstraniti, mlade poganjke pa pustiti. Vedeti pa moramo, da je to grmičevje pri dveh ali treh letih najbolj rodovitno. Enoletne mladike, ki rastejo ravno in lepo,

je treba pri obrezovanju varovati. Če pa je teh mladik preveč, jih je treba odstraniti, prav tako tudi one veje in vejice, ki leže po tleh in otežujejo obdelovanje grede. Obrezovanje malin, kjer jih gojimo na vrtnu, se izvrši najboljše takoj, ko jih oberemo, namreč v avgustu in septembru. Če tega nismo prej storili je treba to v novembru čimprej izvršiti. Pri malinah je treba najprej suhe veje, ki so že par let rodile in zdaj usahnile, odstraniti. Od mladih, ki so v tem poletju zrastle, pa pustimo samo štiri do pet najmočnejših in najlepših, vse drugo pa porežemo. Mladike, ki smo jih pustili, je treba na primeren način privezati, da dobi grm lepšo obliko.

Vsako tretje ali četrto leto je temu sadnemu grmičevju treba pognojiti s hlevskim gnojem. Moramo pa zelo varno odkopati, da ne ranimo korenin, ki so zelo plitvo pod zemljo.

Na vrtnih gredah je v tem času pokrievanje vrtnic najvažnejše delo. Visokostebelne varno položimo v precejšnjem loku na zemljo ter jih z lesenim klinom pritrdimo k tlom, potem pa pokrijemo s smrekovimi vejami. Ponekod jih tudi zakopljejo, kar pa ni tako priporočljivo. Tudi grmaste vrtnice naj bi se pokrile vsaj nekoliko z vejami, četudi tega vsi vrtnarji ne priporočajo.

V tem mesecu naj bi se posajalo lepo tično grmovje in sadna drevesa, ker jim zimska vlaga zelo koristi, da se rajši pri-
mejo, kakor pa pri posajanju v pomladi.

Priporočaja se
prvi slovenski zavod
VZAJEMNA
ZAVAROVALNICA
LJUBLJANA
Miklošičeva cesta

Podružnice:

CELJE, Palača Ljud. posojilnice
ZAGREB, Starčevićev trg 6
SARAJEVO, Aleksandrova c. 101
SPLIT, Ulica XI. puka 22
BEOGRAD, Poincaréova 2

Jugoslovanska
tiskarna
v Ljubljani

Najbolje urejena:

Tiskarna
Knjigoveznica
Klišarna
Kameno-, offsettisk
Bakrotisk

Prvovrstna izvršitev
Zmerne cene

Najmodernejša
grafika
Jugoslavije